

Penderfyniadau buddsoddi cynhyrchiol mewn cwmnïau Cymreig

Rhagfyr 2025

Crynodeb gweithredol	3
1. Cyflwyniad	7
2. Methodoleg yr arolwg	8
3. Proffil y cwmnïau a ymatebodd	9
4. Penderfyniadau buddsoddi	13
5. Crynodeb a goblygiadau polisi	31
Cyfeirnodau	35

Roedd y gwaith hwn yn seiliedig ar arolwg a ariannwyd gan The Productivity Institute (TPI) fel rhan o brosiect ledled y DU ar fuddsoddiad cynhyrchiol. Mae'r TPI ei hun yn cael ei ariannu gan y Cyngor Ymchwil Economaidd a Chymdeithasol (rhif grant ES/V002740/1).

Eugenie Golubova, Stephen Roper
ERC a'r Productivity Institute

I gael rhagor o wybodaeth neu i gyflwyno adborth a chynigion ymchwil, e-bostiwch: DirnadEconomi@bancdatblygu.cymru

Mae'r SYG wedi rhoi cyngor ar gynhyrchu'r adroddiad hwn ond nid yw'n gyfrifol am y safbwyntiau na'r ystadegau a gyflwynwyd ac nid yw wedi dilysu'r cynnwys.

Dirnad Economi Cymru Cyfyngedig, Uned J Pentref Busnes Iâl, Ffordd Ellice, Wrecsam, Cymru, LL13 7YL, 11001584.

Banc Datblygu Cymru ccc (Development Bank of Wales Plc) yw cwmni daliannol Grŵp sy'n masnachu fel Banc Datblygu Cymru. Mae'r Grŵp yn cynnwys nifer o is-gwmnïau sydd wedi'u cofrestru ag enwau gan gynnwys y blaenlythrennau BDC / DBW. Mae Banc Datblygu Cymru ccc yn gwmni cyllid datblygu sy'n eiddo'n gyfan gwbl i Weinidogion Cymru ac nid yw wedi'i awdurdodi na'i reoleiddio gan yr Awdurdod Rheoleiddio Darbodus (ARhD) na'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol (AYA). Mae gan Fanc Datblygu Cymru (Development Bank of Wales Plc) dri is-gwmni sydd wedi'u hawdurdodi a'u rheoleiddio gan yr AYA. Sylwch nad yw Banc Datblygu Cymru ccc nac unrhyw un o'i is-gwmnïau yn sefydliadau bancio nac yn gweithredu felly. Mae hyn yn golygu na all unrhyw un o endidau'r grŵp dderbyn blaendaliadau gan y cyhoedd. Mae siart strwythur cyfreithiol cyflawn ar gyfer Banc Datblygu Cymru ccc ar gael yn bancdatblygu.cymru

Crynodeb gweithredol

Yn 2024, gwnaeth y Ganolfan Ymchwil Menter (a adwaenir fel ERC), a ariannwyd gan The Productivity Institute (TPI), arolwg o sampl gynrychioliadol genedlaethol o 1,623 o gwmnïau yn y DU i archwilio penderfyniadau buddsoddi busnes. Prif ffocws yr arolwg oedd deall pam a sut mae cwmnïau'n gwneud y penderfyniadau buddsoddi hyn. Mae hyn yn arwyddocaol, gan fod lefel isel buddsoddiad busnes y DU yn aml yn cael ei nodi fel rheswm dros dwf cynhyrchiant araf.

Targedodd yr arolwg gwmnïau preifat gyda 10 neu fwy o weithwyr a wnaeth fuddsoddiadau

sylweddol o £5,000 neu fwy rhwng 2019 a 2024. Cynhaliwyd cyfweiliadau gan ddefnyddio Cyfweiliadau Ffôn â Chymorth Cyfrifiadur (adwaenir y system hon yn gryno fel CATI), a chynhaliwyd y gwaith maes rhwng mis Mehefin a mis Hydref 2024.

Comisiynodd Dirnad Economi Cymru ERC i ddadansoddi'r canfyddiadau'n benodol ar gyfer Cymru. Mae'r adroddiad hwn yn ymdrin â phenderfyniadau buddsoddi 150 o gwmnïau Cymreig a ymatebodd i'r arolwg.

Dyma'r canlyniadau allweddol, yn seiliedig ar ddata arolwg pwysol:

Proffil cwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau sylweddol yn 2019 - 2024

- Roedd gan gwmnïau Cymreig yn yr arolwg gyfartaledd o 45 o staff a throsiant o £3.8 miliwn; roeddent yn 35 oed, gyda 63% yn eiddo i deuluoedd, 5% yn eiddo i dramorwyr, ac 11% yn ymwneud ag allforion. Y sector mwyaf cyffredin oedd gwasanaethau gweinyddol a chymorth, addysg, iechyd, hamdden a gwasanaethau eraill (40%).
- O'i gymharu â gweddill y DU, roedd cwmnïau Cymreig yn nodi trosiant cyfartalog is, yn fwy tebygol o berthyn i'r sector cymorth a gwasanaethau eraill, yn fwy tebygol o werthu gwasanaethau, ac yn llai tebygol o allforio.
- Roedd cwmnïau Cymreig yn blaenoriaethu nodau ariannol fel amcanion busnes pwysig, yn enwedig cynnal llif arian parod (95%). Ystyriwyd amcanion cymdeithasol, fel cynhyrchu buddion cymdeithasol neu gymunedol, yn llai aml yn bwysig (74%). Gwelir y duedd hon hefyd yng ngweddill y DU, er bod rhai gwahaniaethau'n bodoli. Er enghraifft, o'i gymharu â gweddill y DU, roedd cwmnïau Cymreig yn llai tueddol o ystyried bod cynyddu effeithlonrwydd yn bwysig (88% vs. 95%) ond yn fwy tueddol o ystyried bod cynhyrchu buddion cymdeithasol neu gymunedol yn bwysig (74% vs. 62%).

Crynodeb gweithredol

Patrymau buddsoddi arwyddocaol

- Yn gyson â gweddill y DU, rhwng 2019 a 2024, gwnaeth cwmnïau Cymreig gyfartaledd o 4 buddsoddiad busnes sylweddol, yn bennaf mewn asedau diriaethol (47%) neu gyfuniad o asedau diriaethol ac anniriaethol (42%). Buddsoddodd llai o gwmnïau Cymreig mewn peiriannau (42% o'i gymharu â 62% yng ngweddill y DU), tra bod mwy wedi buddsoddi mewn hyfforddiant neu addysg staff (87% o'i gymharu â 72%). Mae cyfran uchel o gwmnïau'n gwneud buddsoddiadau anniriaethol yn galonogol gan fod buddsoddiadau anniriaethol yn gysylltiedig â chynhyrchiant uwch er eu bod hefyd yn anoddach eu defnyddio fel gwarantau mewn cyllido dyled.
- Yn nodweddiadol, fe wnaeth cwmnïau Cymreig fuddsoddi mewn sawl blwyddyn yn ystod y cyfnod rhwng 2019 a 2024, gan bwysleisio fod buddsoddi sylweddol yn weithgaredd busnes rheolaidd. Fel yng ngweddill y DU, fe wnaeth siociau allanol, gan gynnwys pandemig COVID-19, y cyfnod pontio Brexit ac argyfwng cost gwneud busnes, amharu ar fuddsoddiad i gyfran fawr o gwmnïau, a allai gael effaith ganlyniadol ar dwf cynhyrchiant yn y dyfodol.

Cynllunio buddsoddi

- Cynlluniodd 67% o gwmnïau Cymreig eu buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol yn strategol mewn llai na blwyddyn (cwbllhaodd 88% eu cynllunio o fewn tair blynedd), gan ddisgwyl i elw fod yn gymharol gyflym a sicr.
- Fel gweddill y DU, nid oedd cyfran fawr o gwmnïau Cymreig yn defnyddio dulliau ffurfiol ar gyfer cynllunio buddsoddiadau. Er enghraifft: nid oedd gan 47% o gwmnïau Cymreig gynllun buddsoddi busnes ar gyfer 2024, ni ddatblygodd 49% achos busnes ar gyfer eu buddsoddiad mwyaf strategol, ni werthusodd 36% y buddsoddiad arfaethedig, ac ni fonitrodd 25% ei berfformiad ar ôl ei gwblhau. Ni wnaeth diffyg strategaethau ffurfiol atal cwmnïau Cymreig rhag gwneud buddsoddiadau sylweddol, ond gallai leihau manteision cynhyrchiant y buddsoddiadau hynny o bosibl.

Cyllid buddsoddi

- O 2019 i 2024, buddsoddodd cwmnïau Cymreig, ar gyfartaledd, 16% o'u trosiant mewn asedau diriaethol ac 8% mewn asedau anniriaethol. Cronfeydd mewnol cwmnïau oedd y ffynhonnell fwyaf cyffredin o gyllid buddsoddi o bell ffordd (e.e., 91% ar gyfer buddsoddiadau anniriaethol). Defnyddiwyd benthyciadau banc neu orddrafftiau yn amlach ar gyfer buddsoddiadau diriaethol yn hytrach na buddsoddiadau anniriaethol (24% o'i gymharu â 13%). Mae'r patrymau ariannu hyn yn debyg i'r rhai yng ngweddill y DU.

Cymhellion dros wneud buddsoddiadau

- Gwnaeth cwmnïau Cymreig fuddsoddiadau sylweddol ar gyfer gwahanol ddibenion, yn bennaf i wella cynhyrchiant busnes (tua 76% o gwmnïau'n buddsoddi mewn unrhyw fath o ased). Yn wir, gwella cynhyrchiant busnes yw'r rheswm a ddyfynnir amlaf dros wneud buddsoddiad. Fodd bynnag, pan ofynnwyd iddynt am eu rheswm pwysicaf dros fuddsoddi, dim ond pedwerydd ar y rhestr yw cynhyrchiant.
- Roedd busnesau Cymru yn disgwyl cyfuniad o fuddion o'u buddsoddiadau mwyaf strategol (yn bennaf i gyflwyno nwyddau/gwasanaethau newydd neu wella rhai presennol, fel y nodwyd gan 78%). Fe wnaethant ystyried nifer o ffactorau wrth werthuso a chymeradwyo eu buddsoddiadau pwysicaf (yn bennaf costau a risgiau disgwyledig). Mae hyn yn dangos bod busnesau'n cael eu gyrru gan nifer o fuddion a chymhellion dros fuddsoddi yn hytrach nag un neu ddau reswm allweddol yn unig.
- Roedd sawl gwahaniaeth mewn cymhellion buddsoddi rhwng cwmnïau yng Nghymru a'r rhai yng ngweddill y DU. Roedd cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o fuddsoddi i wella effeithlonrwydd prosesau busnes (e.e., 64% vs. 78% mewn buddsoddiadau diriaethol) ac yn fwy tueddol o weld cyflwyno nwyddau neu wasanaethau newydd (neu wella rhai presennol) fel prif bwrpas eu buddsoddiadau (e.e., 27% vs. 15% ar gyfer buddsoddiadau diriaethol). Roedd cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o ddisgwyl enillion o ran elw a thwf cynyddol y cwmni (70% vs. 83%) o'u buddsoddiad mwyaf strategol ac roeddent yn llai tueddol o ystyried enillion disgwyledig yn eu penderfyniadau cymeradwyo (63% vs. 78% yng ngweddill y DU).
- Mae gwahaniaethau mewn cymhellion buddsoddi a nodweddion busnes rhwng Cymru a gweddill y DU yn awgrymu nad yw canfyddiadau buddsoddi sy'n berthnasol i'r DU gyfan o reidrwydd yn uniongyrchol berthnasol i Gymru.

Y sawl sy'n gwneud penderfyniadau buddsoddi

- Mae Cymru yn debyg i weddill y DU o ran nifer cyfartalog y bobl sy'n ymwneud â phenderfyniadau buddsoddi busnes (3), yn ogystal â chyfran y sawl sy'n gwneud penderfyniadau buddsoddi sy'n fenywod (41%) ac o grwpiau lleiafrifoedd ethnig (7%).
- Yn gyffredinol, unigolion mewn cwmnïau Cymreig a gynigiodd y syniadau buddsoddi allweddol oedd â'r lefelau uchaf o gyfrifoldeb (e.e., Prif Weithredwyr), roedd ganddynt brofiad gwaith sylweddol (cyfartaledd o 27 mlynedd), ac roedd wedi cael lefel uchel o addysg (56% yn meddu ar raddau prifysgol). Yn y rhan fwyaf o achosion, arhosodd yr unigolion a oedd yn ymwneud â phenderfyniadau buddsoddi yr un fath drwy gydol y broses. Yn ogystal, roedd 24% o gwmnïau Cymreig yn cynnwys rhanddeiliaid allanol yn eu penderfyniadau buddsoddi. Mae'r canfyddiadau hyn yn gymharol â chanfyddiadau gweddill y DU.
- Mae'r uchod yn dangos bod rhanddeiliaid allweddol sy'n effeithio ar fuddsoddiadau busnes yn aros yn gyson drwy gydol y broses fuddsoddi. I rai cwmnïau Cymreig, yn dibynnu ar gam y buddsoddiad, gall rhanddeiliaid eraill hefyd ddylanwadu ar y broses.

Rhyngweithio buddsoddi

- Wrth gymeradwyo eu buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol yn strategol, ystyriodd 47% o gwmnïau Cymreig effeithiau ategol i raddau helaeth y buddsoddiad arfaethedig ar fuddsoddiadau busnes eraill. Adroddodd 27% o gwmnïau fod eu lefel boddhad uchel cyffredinol gyda'u buddsoddiadau wedi dylanwadu'n gadarnhaol ar fuddsoddiadau eraill, gan ddangos cysylltiad rhwng boddhad a buddsoddiad busnes.
- Pan ofynnwyd iddynt nodi eu buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol, rhestrodd cwmnïau nifer o is-fathau o fuddsoddiadau yn bennaf, a allai ddangos synergeddau neu rhyngweithiadau rhwng gwahanol fuddsoddiadau. Felly, gallai helpu cwmnïau i wella eu prosesau buddsoddi ac ystyried rhyngweithio buddsoddi annog buddsoddiadau yn y dyfodol a chynyddu'r manteision.

Goblygiadau polisi

Yr oedd y rhan fwyaf o agweddau mewn perthynas â gwneud penderfyniadau buddsoddi mewn cwmnïau Cymreig yn debyg i'r rhai yng ngweddill y DU, gan awgrymu goblygiadau polisi eithaf tebyg. Er enghraifft, mae ychydig o dan hanner cwmnïau Cymreig yn mabwysiadu dulliau cynllunio buddsoddi ffurfiol, cyfran debyg i weddill y DU. Yn fwy cyffredinol, mae cynllunio a gwerthuso buddsoddi mewn cwmnïau Cymreig yn amlach yn anffurfiol, gyda llai o gwmnïau'n datblygu achosion busnes ar gyfer eu buddsoddiadau nag mewn mannau eraill. Mae hyn yn awgrymu gwerth mesurau i gefnogi cynllunio buddsoddi mewn cwmnïau Cymreig naill ai fel rhan o raglenni wedi'u targedu neu'n fwy cyffredinol fel rhan o fentrau datblygu busnes neu reoli ac arweinyddiaeth (e.e. Helpu i Dyfu). Er enghraifft, gall astudiaethau achos enghreifftiol o fuddsoddiadau wedi'u cynllunio'n dda neu ganllawiau 'sut i' wneud cynllunio buddsoddi yn fwy hygyrch i gwmnïau llai.

Mae cymhellion dros fuddsoddi yn aml yn gymhleth gyda nifer o amcanion sy'n anodd eu blaenoriaethu. Er enghraifft, gwella cynhyrchiant busnes yw'r rheswm a ddyfynnir amlaf dros fuddsoddi gan gwmnïau Cymreig. Fodd bynnag, dim ond yn bedwerydd y mae'n

sefyll fel y rheswm pwysicaf dros fuddsoddi. Gall cynllunio buddsoddi ddarparu strwythur ar gyfer gwerthuso'r amcanion hyn a'u halinio'n well â nodau busnes ehangach. Gall helpu cwmnïau i wella eu proses cynllunio buddsoddi hefyd helpu i nodi synergeddau posibl rhwng buddsoddiadau yn y dyfodol.

Mae gwneud penderfyniadau buddsoddi o fewn y rhan fwyaf o gwmnïau Cymreig yn dibynnu ar nifer fach o unigolion. Fodd bynnag, ac yn peri syndod efallai, roedd tua chwarter o gwmnïau Cymreig wedi ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol, fel ymgynghorwyr preifat a chwmnïau eraill, yn eu buddsoddiadau pwysicaf. Mae hyn yn pwysleisio pwysigrwydd yr ecosystem fusnes ehangach wrth gefnogi penderfyniadau buddsoddi effeithiol, yn enwedig mewn cwmnïau llai, a gwerth cefnogaeth gynghori ochr yn ochr â chyllid ar gyfer buddsoddi. Mae hyn yn adlewyrchu symudiadau ehangach yn y dirwedd cymorth busnes sy'n cysylltu cyllid grant ar gyfer arloesi â chynghor a chefnogaeth strategol trwy wasanaeth twf busnes Innovate UK. I ddarparwyr cyllid mae hyn yn awgrymu gwerth cydlynu â'r rhai sy'n darparu cefnogaeth fusnes ehangach i alluogi cwmnïau i wneud y mwyaf o werth eu buddsoddiadau.

Ers argyfwng ariannol byd-eang 2008, mae Cymru a gweddill y DU wedi profi dirywiad sylweddol mewn twf cynhyrchiant sydd wedi bod yn araf i wella o'i gymharu ag economïau datblygedig eraill.¹ Mae'r mater hwn, a elwir yn gyffredin yn "benbleth cynhyrchiant", wedi gwaethgu cynhyrchiant hanesyddol is Cymru ymhellach.² Dros yr 20 mlynedd diwethaf, mae Cymru wedi cofnodi rhai o'r lefelau cynhyrchiant isaf yn y wlad, gyda bwlch cynhyrchiant o tua 15% o'i gymharu â'r DU gyfan.³

Mae ffactorau lluosog, gan gynnwys sgiliau'r gweithlu ac arferion rheoli busnes, yn effeithio ar gynhyrchiant, ac mae union achosion y pos cynhyrchiant yn parhau i fod yn aneglur.⁴ Un esboniad a ddyfynnir yn aml yw'r lefel isel o fuddsoddiad busnes.⁵ Ochr yn ochr â thwf cynhyrchiant isel, mae Cymru a'r DU yn arddangos rhai o'r cyfraddau buddsoddi busnes isaf ymhlith gwledydd yr OECD.⁶ Yn aml, mae Cymru wedi profi lefelau isel o fuddsoddiad busnes.⁷

Mae deall pam a sut mae cwmnïau'n gwneud penderfyniadau buddsoddi o ddiddordeb allweddol i academyddion a llunwyr polisi. Mae'r Ganolfan Ymchwil Menter (ERC), sydd wedi'i lleoli ym Mhrifysgol Warwick, yn sefyll fel canolfan ragoriaeth genedlaethol flaenllaw'r DU ar gyfer ymchwil i dwf, arloesedd a chynhyrchiant mentrau bach a chanolig (BBaChau). Wedi'i ariannu gan y Productivity Institute (Prifysgol Manceinion), mae ERC yn cynnal astudiaeth ymchwil ar benderfyniadau buddsoddi busnes. Elfen ganolog o'r astudiaeth hon yw arolwg "Penderfyniadau Buddsoddi Cynhyrchiol" ar raddfa fawr, sy'n cynnwys sampl o 1,623 o gwmnïau cenedlaethol cynrychioliadol y DU.

Comisiynodd Dirnad Economi Cymru ERC i ddadansoddi canfyddiadau'r arolwg ar benderfyniadau buddsoddi busnes. Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi canfyddiadau arolwg "Penderfyniadau Buddsoddi Cynhyrchiol" ERC/TPI, gan ganolbwyntio ar is-sampl o 150 o gwmnïau Cymreig a chymharu eu canlyniadau â chanlyniadau gweddill y DU. Mae dadansoddiad tebyg ar gael ar gyfer yr Alban hefyd.⁸

¹ Er enghraifft, gweler Llywodraeth y DU 2019, Traciwr Cynhyrchiant PwC y DU

² Henley 2021

³ Henley 2021, Traciwr Cynhyrchiant Rhanbarthol PwC

⁴ McCann and Vorley 2020

⁵ Er enghraifft, gweler Karmakar et al 2022

⁶ Price 2023

⁷ Price 2023, Henley 2021

⁸ ERC 2024

Mae'r adran hon yn disgrifio'r fethodoleg ymchwil ar gyfer arolwg busnes "Penderfyniadau Buddsoddi Cynhyrchol" a'r dadansoddiad ohoni.

2.1 Arolwg

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi canfyddiadau arolwg cenedlaethol cynrychioliadol o 1,623 o fusnesau yn y DU, gyda ffocws penodol ar y 150 o gwmnïau Cymreig a ymatebodd. Archwiliodd yr arolwg bynciau sy'n ymwneud â gwneud penderfyniadau buddsoddi busnes, gan gynnwys y staff a rhanddeiliaid eraill sy'n ymwneud â phenderfyniadau buddsoddi, patrymau buddsoddi dros y pum mlynedd diwethaf (2019–2024), nodau buddsoddi, a'r broses fuddsoddi. Datblygwyd holiadur yr arolwg yn seiliedig ar adolygiad llenyddiaeth cyflym a gynhaliwyd gan ERC yn 2023 ar ffactorau sy'n dylanwadu ar fuddsoddiad cynhyrchol gan gwmnïau.

Defnyddiodd yr arolwg ddull cyfweliad ffôn â chymorth cyfrifiadur (CATI). Roedd y cyfranogwyr yn benderfynwyr buddsoddi busnes lefel uwch. Cynhaliwyd y gwaith maes, a oedd yn cynnwys treialu'r offeryn arolwg, o fis Mehefin i fis Hydref 2024.

Canolbwyntiodd yr arolwg "Penderfyniadau Buddsoddi Cynhyrchol" ar gwmnïau preifat a oedd wedi bod yn gweithredu ers o leiaf bum

mlynedd ar adeg yr arolwg (2024) ac yn cyflogi o leiaf 10 aelod o staff. Roedd cwmnïau'n gymwys i gymryd rhan os gwnaethant o leiaf un buddsoddiad o leiaf £5,000 rhwng 2019 a 2024. Er mwyn cynrychioli ystod amrywiol o fusnesau'n well, roedd yr arolwg yn gor-samplu cwmnïau mwy, amrywiol sectorau busnes llai, a rhai rhanbarthau llai yn Lloegr yn ogystal â'r Cenhedloedd Datganoledig Cymru a'r Alban. Cafodd yr ymatebion eu pwysoli yn ôl sector a lleoliad i ystyried y gor-samplu hwn fel rhan o ddyluniad yr arolwg.

Er mwyn gwella cyfraddau ymateb a rheoli ei hyd, rhannwyd yr arolwg yn ddwy adran. Canolbwyntiodd un adran ar batrymau buddsoddi allweddol o 2019 i 2024, tra bod y llall yn edrych ar sut i wneud y buddsoddiadau pwysicaf yn strategol. Neilltuwyd cwmnïau ar hap i bob adran mewn cymhareb 50/50, gyda 75 o gwmnïau o Gymru ym mhob grŵp. Ni welwyd unrhyw wahaniaethau ystadegol arwyddocaol mewn nodweddion busnes rhwng y grwpiau Cymreig hyn, sy'n dangos bod yr aseiniad ar hap wedi gweithio'n dda.

2.2 Dadansoddiad

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canlyniadau arolwg yn seiliedig ar ddata pwysol ar gyfer Cymru a gweddill y DU. Dadansoddiwyd gwahaniaethau rhwng Cymru a rhannau eraill o'r DU gan ddefnyddio profion arwyddocâd ystadegol addas. Adroddir ar bob gwahaniaeth ystadegol arwyddocaol yn unol â hynny.

Ni allai rhai ymatebwyr ddarparu gwerth union ar gyfer rhai cwestiynau a oedd angen

ymateb rhifol (e.e., trosiant). Yn yr achosion hyn, gofynnwyd i ymatebwyr amcangyfrif eu hymateb rhifol gan ddefnyddio bandiau. Yna defnyddiwyd gwerth cyfartalog ar gyfer pob band (wedi'i dalgrynnu i fyny) i ddisodli gwerth rhifol penodol coll er mwyn lleihau colli data. Dadansoddiwyd ymatebion ansoddol o'r arolwg yn thematig.

Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o nodweddion busnes allweddol ymatebwyr Cymru sydd wedi gwneud buddsoddiadau sylweddol yn ystod y pum mlynedd diwethaf (2019 – 2024). Diffiniodd yr arolwg fuddsoddiadau sylweddol fel buddsoddiadau sengl o leiaf £5,000.

Roedd cwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau sylweddol ac a gymerodd ran yn yr arolwg yn cyflogi, ar gyfartaledd, 45 o bobl (yn 2024), yn cynhyrchu trosiant busnes o £3.8 miliwn (yn 2023), ac wedi bod yn masnachu am gyfartaledd o 35 mlynedd (yn 2024).⁹ O ran oedran a maint y busnes, roedd cwmnïau Cymreig yn debyg i gwmnïau eraill yn y DU, a oedd â chyfartaledd o 47 o weithwyr ac wedi bod yn masnachu am 33 mlynedd. Fodd bynnag, roedd gan gwmnïau Cymreig drosiant cyfartalog is na chyfartaledd y DU o £5.5 miliwn.

O ran maint busnesau, mae 84% o ymatebwyr Cymru yn fach (10–49 o weithwyr), 13% yn ganolig (50–249 o staff), a 3% yn fawr (250+ o weithwyr). Mae'r dosbarthiad hwn yn adlewyrchu maint gweddill y DU.

Y prif sectorau ar gyfer cwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau sylweddol rhwng 2019 a 2024 oedd cymorth a gwasanaethau eraill (megis addysg, iechyd a gwaith cymdeithasol, a'r celfyddydau ac adloniant), llety a gwasanaethau bwyd, a gweithgareddau proffesiynol fel eiddo tiriog a'r sectorau gwybodaeth a chyfathrebu (gweler Tabl 1). Roedd gwahaniaethau sectoraidd nodedig rhwng cwmnïau Cymreig a'r rhai yng ngweddill y DU. Roedd ymatebwyr Cymru yn fwy tebygol o fod yn y sector cymorth a gwasanaethau eraill (40% o'i gymharu â 24% y DU) ac yn llai tebygol o fod mewn gweithgynhyrchu (4% o'i gymharu ag 11%).

Tabl 1.
Dosbarthiad sector busnes cwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau sylweddol yn 2019 – 2024 (codau SIC y DU 2007)

Sector busnes	%
Cynradd (A B D E)	1%
Gweithgynhyrchu (C)	4%
Adeiladu (F)	8%
Masnach cyfanwerthu a manwerthu (G)	12%
Cludiant a Storio (H)	4%
Gwasanaethau llety a bwyd (I)	17%
Ariannol ac yswiriant (K)	0.4%
Gwybodaeth a chyfathrebu / Eiddo tiriog / Gweithgareddau proffesiynol (J L M)	14%
Gwasanaethau gweinyddol a chymorth / Addysg / Iechyd a gwaith cymdeithasol / Celf, adloniant a hamdden / Gwasanaethau eraill (N P Q R S)	40%

⁹Mae'r ffigurau hyn yn cyfrif am allanolion mawr yn y data ar gyfer Cymru a gweddill y DU. Adroddodd tua 1.5% o'r holl gwmnïau a arolygwyd drosiant o dros £100m a staff o 1000 neu fwy. Gyda'r allanolion hyn, nifer cyfartalog y staff mewn cwmnïau yng Nghymru yw 80 a'r trosiant yw £5.2m. Nid oedd unrhyw allanolion mawr yn y data ar gyfer oedran busnesau..

Yr oedd chwe deg y cant o gwmnïau Cymreig yn darparu gwasanaethau, sy'n uwch na chyfartaledd y DU o 47%. Yn y cyfamser, roedd 19% yn cynnig nwyddau, ac roedd 21% yn cyflenwi nwyddau a gwasanaethau. Ymhlith cwmnïau Cymreig a werthodd nwyddau neu nwyddau a gwasanaethau, roedd 81% yn bennaf yn cynnig nwyddau defnyddwyr, ac yna 26% yn darparu nwyddau canolradd, 17% yn deunyddiau crai, a 15% yn nwyddau cyfalaf.¹⁰ Roedd y nodweddion cynnyrch hyn yn gyson ledled Cymru a gweddill y DU.

Roedd ychydig mwy o amrywioldeb ymhlith y cwmnïau a werthodd wasanaethau neu nwyddau a gwasanaethau. Roedd y cwmnïau hyn yn cynnig ystod o wasanaethau, gan gynnwys addysg, iechyd, neu hamdden (46%); gwasanaethau eiddo, cerbydau, neu wasanaethau cynnal a chadw eraill a logisteg (29%); gwasanaethau busnes neu broffesiynol (er enghraifft, ymgynghoriaeth) (25%); gwasanaethau lletygarwch neu fwyd (25%); gwasanaethau digidol (er enghraifft, cyfrifeg ddigidol) (4%); ac, yn olaf, gwasanaethau personol fel trin gwallt (3%). Gan adlewyrchu'r gyfran fwy o gwmnïau buddsoddi Cymru sy'n gweithredu yn y sector gwasanaethau, roeddent yn fwy tebygol o ddarparu gwasanaethau ychwanegol, fel addysg (46% o'i gymharu â 29% yng ngweddill y DU), ac yn llai tebygol o gynnig gwasanaethau busnes neu broffesiynol (25% o'i gymharu â 36%).

O ran mathau o gwsmeriaid, roedd cwmnïau Cymreig yn bennaf yn endidau busnes-i-ddefnyddwyr (B2C) (78%) a busnes-i-fusnes (B2B) (48%), tra bod 24% yn gwmnïau busnes-i-lywodraeth (B2G).¹¹ O'i gymharu â rhannau eraill o'r DU, roedd cwmnïau buddsoddi Cymru yn fwy tueddol o werthu'n uniongyrchol i ddefnyddwyr (61% yng ngweddill y DU) ac yn llai tueddol o werthu i fusnesau eraill (66% yng ngweddill y DU).

Yn olaf, roedd 63% o gwmnïau buddsoddi Cymru yn eiddo i deuluoedd, tra bod 5% yn eiddo i dramorwyr, sy'n gymharol â ffigurau gweddill y DU o 58% ac 8%, yn y drefn honno. Yn y blynyddoedd rhwng 2019 a 2024, allforiodd un ar ddeg y cant o gwmnïau Cymreig nwyddau neu wasanaethau, sy'n is na'r 32% ar gyfer gweddill y DU. I'r cwmnïau Cymreig hynny a allforiodd, roedd gwerthiannau allforio yn cyfrif am gyfartaledd o 16% o'u trosiant yn eu blwyddyn allforio ddiweddaraf, ffigur nad yw'n wahanol yn ystadegol i'r 21% ar gyfer gweddill y DU.

Dangosodd yr arolwg fod gan gwmnïau Cymreig drosiant is o'i gymharu â gweddill y DU. Gellir esbonio hyn yn rhannol gan gyfran wahanol o gwmnïau allforio, a nododd drosiant uwch mewn rhannau eraill o'r DU. Fodd bynnag, roedd nifer y cwmnïau allforio o Gymru yn yr arolwg yn fach. Mae hyn yn tynnu sylw at yr angen am ymchwil bellach i ddeall yn well y gwahaniaethau ym mhroffil cwmnïau buddsoddi rhwng gweddill y DU a Chymru.

3.1 Amcanion busnes

Archwiliodd yr "Arolwg Penderfyniadau Buddsoddi Cynhyrchol" amcanion busnes a'r strategaethau a ddefnyddiwyd gan gwmnïau i'w cyflawni. Roedd dros 80% o gwmnïau Cymreig yn ystyried bod nodau ariannol—megis cynyddu gwerthiant, gwella elw, a chynnal llif arian—yn 'eithaf' neu'n 'bwysig iawn' (Ffigur 1). Yn ogystal, roedd 95% o gwmnïau Cymreig yn ystyried bod cynnal llif arian yn 'eithaf pwysig' neu'n 'bwysig iawn'.

Yn y cyfamser, roedd amcanion cymdeithasol – fel lleihau effaith amgylcheddol a chreu

buddion cymdeithasol neu gymunedol – yn llai tebygol o gael eu hystyried yn 'eithaf pwysig' neu'n 'bwysig iawn' gan 78% a 74% o gwmnïau, yn y drefn honno. Yn ogystal, roedd amcanion cymdeithasol yn llawer llai tebygol o gael eu hystyried yn 'bwysig iawn'. Er enghraifft, roedd 42% o gwmnïau Cymreig yn ystyried lleihau effaith amgylcheddol yn 'bwysig iawn', o'i gymharu â 62% o gwmnïau a oedd yn ystyried fod cynyddu effeithlonrwydd yn 'bwysig iawn'. Mae Ffigur 1 yn rhoi mwy o fanylion am bwysigrwydd gwahanol amcanion busnes.

¹⁰ Nid yw'r categorïau cynnyrch hyn yn eithrio ei gilydd.

¹¹ Nid yw'r mathau hyn o gwsmeriaid yn eithrio ei gilydd.

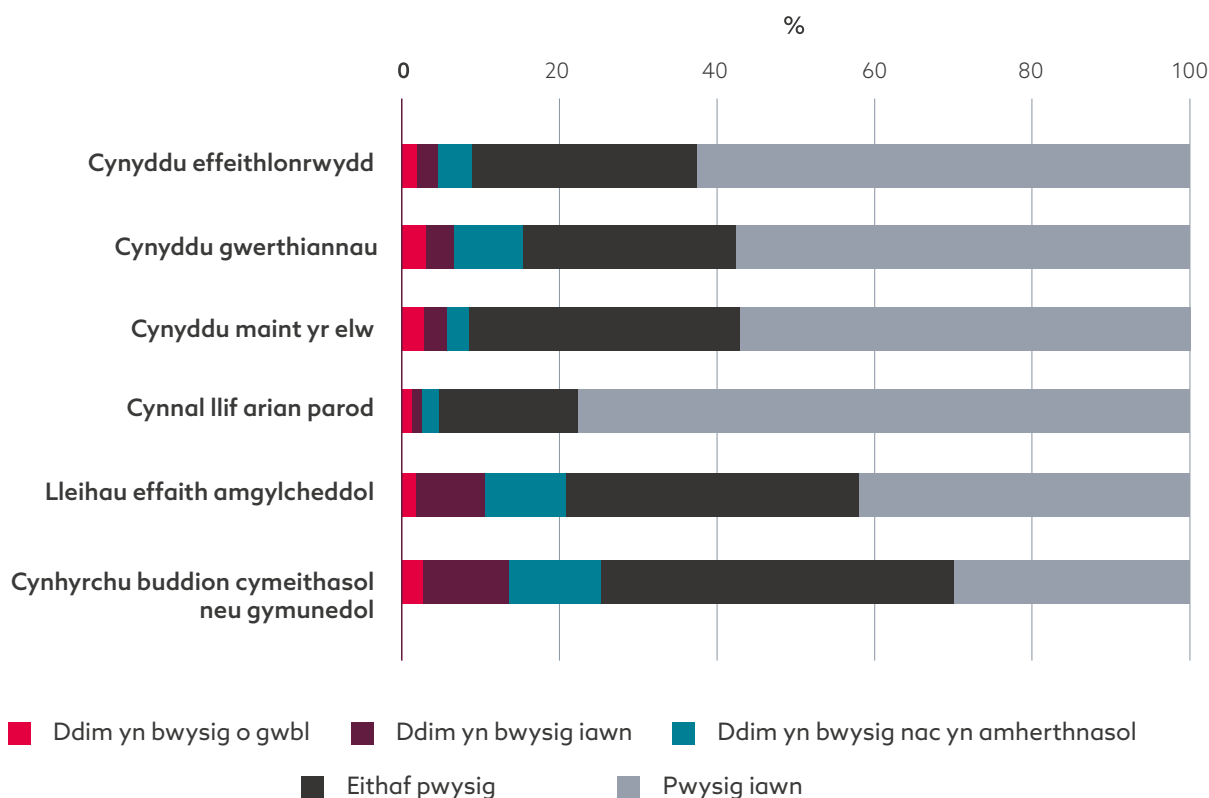
Er bod y tueddiadau'n gyson ar gyfer Cymru a gweddill y DU, mae rhai gwahaniaethau yn bodoli mewn amcanion busnes. Mae cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o ystyried bod cynyddu effeithlonrwydd (88%) a hybu gwerthiant (84%) yn 'eithaf' neu'n 'bwysig iawn' o'i gymharu

â'u cymheiriaid yng ngweddill y DU (95% a 92%, yn y drefn honno). I'r gwrthwyneb, mae canran uwch o gwmnïau Cymreig yn ystyried cynhyrchu buddion cymdeithasol neu gymunedol yn 'eithaf' neu'n 'bwysig iawn' (74% o'i gymharu â 62%).

Ffigur 1.

Pwysigrwydd amcanion busnes dros y 12 mis diwethaf fel yr adroddwyd gan gwmnïau Cymreig

Wrth feddwl am amcanion eich busnes dros y 12 mis diwethaf. Pa mor bwysig fu pob un o'r canlynol?

Nodyn: Nid yw ymatebion o 2% neu lai wedi'u labelu yn y siart; nid yw ymatebion 'ddim yn gwybod' (uchafswm o 1%) wedi'u cynnwys yn y graff

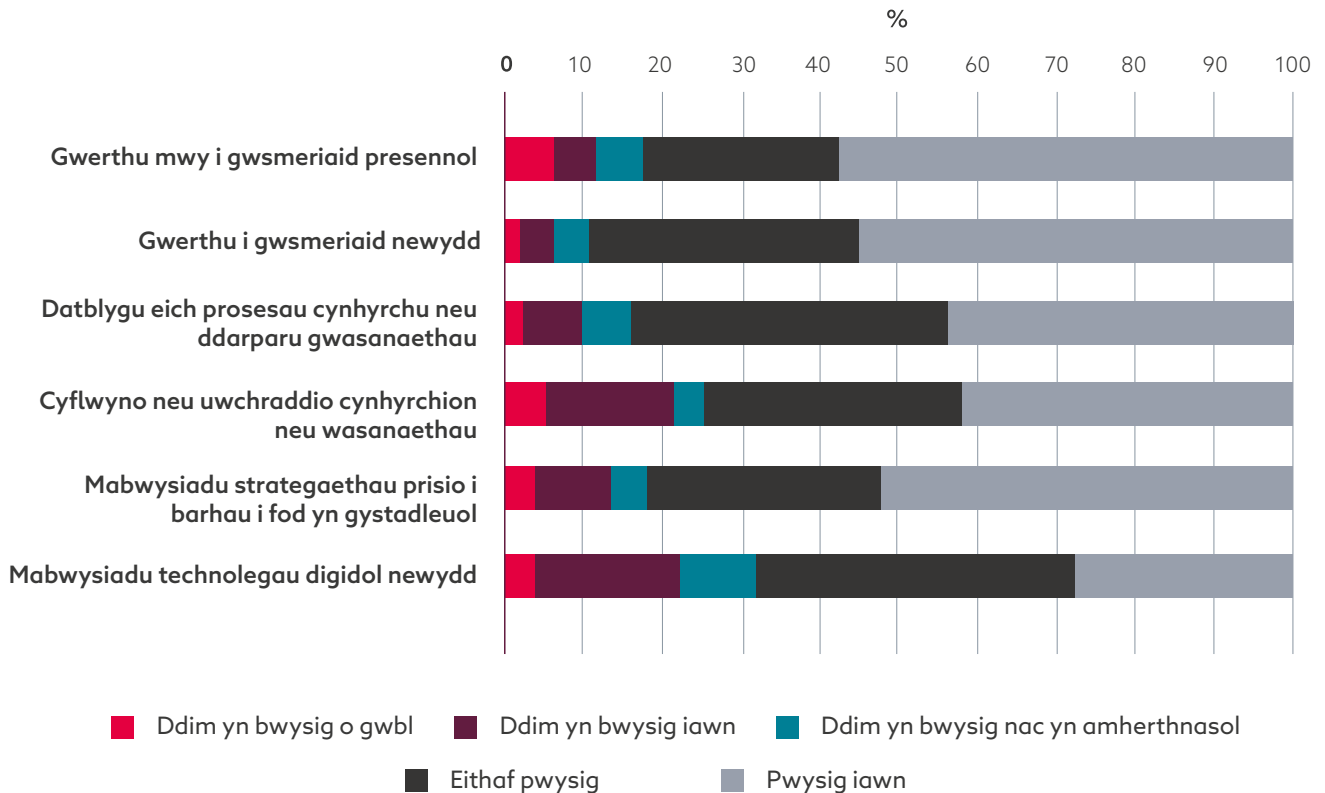
Nododd cwmnïau Cymreig nifer o fesurau strategol fel rhai hanfodol ar gyfer cyflawni eu hamcanion busnes. Ystyriwyd bod gwerthu i gwsmeriaid newydd yn arbennig o hanfodol, gyda 87% o gwmnïau Cymreig yn pwysleisio hyn. Er bod y rhan fwyaf o gwmnïau'n ystyried bod pob un o'r gwahanol ddulliau'n bwysig, ystyriwyd bod cyflwyno neu uwchraddio cynhyrchion a

gwasanaethau a mabwysiadu technolegau digidol newydd yn llai pwysig gan gwmnïau Cymreig. Mae Ffigur 2 yn cynnig cipolwg pellach ar strategaethau ar gyfer cyflawni amcanion busnes. Nid oedd unrhyw wahaniaethau nodedig o'i gymharu â gweddill y DU, ac eithrio bod cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o weld gwerthu mwy i gwsmeriaid presennol yn bwysig (80% vs. 89%).

Ffigur 2.

Pwysigrwydd gwahanol ddulliau o gyflawni amcanion busnes dros y 12 mis diwethaf fel yr adroddwyd gan gwmnïau Cymreig

Wrth feddwl am sut rydych chi'n anelu at gyflawni amcanion eich busnes. Pa mor bwysig fu pob un o'r canlynol dros y 12 mis diwethaf?

Nodyn: Nid yw ymatebion o 2% neu lai wedi'u labelu yn y siart; nid yw ymatebion 'ddim yn gwybod' (uchafswm o 1%) wedi'u cynnwys yn y graff

Wrth gymharu eu hunain â'u prif gystadleuwyr ym marchnad y DU, dywedodd y rhan fwyaf o gwmnïau Cymreig fod dyluniad eu cynhyrchion neu wasanaethau yn hanfodol i'w llwyddiant (76% yn 'cytuno'n gryf' ac yn 'cytuno ychydig'). Dywedasant hefyd eu bod yn arwain y sector

o ran ansawdd gwasanaeth a chynnyrch (71%). Nododd cyfran sylweddol (42%) eu bod yn aml yn cyflwyno cynhyrchion neu wasanaethau arloesol yn gyntaf. Nid oedd unrhyw wahaniaethau sylweddol o'i gymharu â gweddill y DU.

4.1 Patrymau buddsoddi

Rhwng 2019 a 2024, gwnaeth bron i hanner y cwmnïau Cymreig a ymatebodd i'r arolwg (49%) o leiaf un buddsoddiad yn fwy na £50k (gweler Ffigur 3). O'i gymharu â gweddill y DU, gwnaeth llai o gwmnïau Cymreig fuddsoddiadau sengl gwerth rhwng £5k a £10k (60% vs. 71%), er bod cwmnïau Cymreig yr un mor debygol o wneud buddsoddiadau mwy.

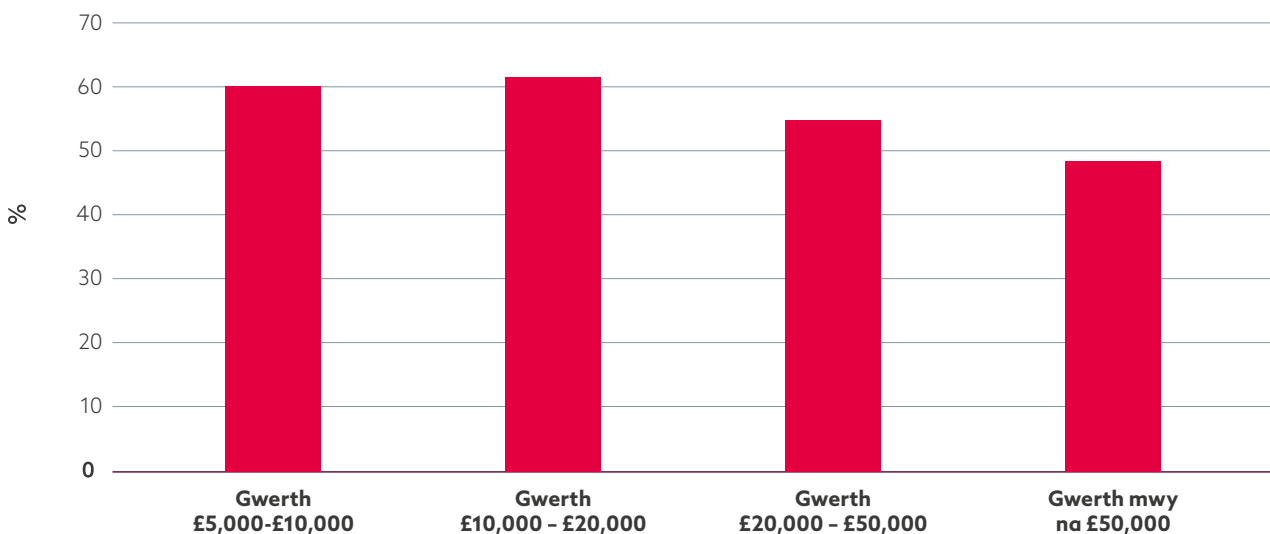
Yn ogystal, mae cydberthynas â maint busnes, gan fod cwmnïau bach yn llai tebygol o wneud

buddsoddiadau sylweddol. Buddsoddodd 45% o gwmnïau bach £50k neu fwy, o'i gymharu â 68% o gwmnïau canolig a mawr. Ar ben hynny, gwnaeth 58% o gwmnïau bach fuddsoddiadau o £10k i £20k, tra gwnaeth 79% o'u cymheiriaid canolig a mawr. Yn yr un modd, buddsoddodd 57% o gwmnïau bach rhwng £5k a £10k, o'i gymharu ag 80% o gwmnïau canolig a mawr.¹² Nodir patrwm tebyg mewn cwmnïau o weddill y DU.

Ffigur 3.

Cyfran o gwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau sengl o'r gwerth canlynol yn 2019 – 2024

Gan feddwl am fuddsoddiadau eich busnes dros y 5 mlynedd diwethaf (ers 2019), ydych chi wedi gwneud unrhyw fuddsoddiadau unigol, naill ai'n ddiriaethol neu'n anniriaethol, a oedd yn...?

¹² Nid oedd unrhyw wahaniaethau ystadegol arwyddocaol ar gyfer cwmnïau a wnaeth fuddsoddiadau o £20k - £50k

4.2 Patrymau buddsoddi

Mae'r adran arolwg hon yn crynhoi canfyddiadau ar batrymau buddsoddi arwyddocaol a gwneuthurwyr penderfyniadau cwmnïau Cymreig dros y pum mlynedd diwethaf (2019 – 2024).

4.2.1 Y sawl sy'n gwneud penderfyniadau buddsoddi

Ar gyfartaledd, adroddodd cwmnïau Cymreig fod 3 o bobl yn eu cwmni yn ymwneud â gwneud penderfyniadau buddsoddi busnes, yn debyg i 4 gweddill y DU.¹³ Fel y disgwyliwyd, mae'r nifer hwn yn gysylltiedig â maint y busnes: adroddodd cwmnïau mawr fod 19 o bobl yn ymwneud â phenderfyniadau buddsoddi, o'i gymharu â 4 mewn cwmnïau canolig a 3 mewn cwmnïau bach.¹⁴

Ar gyfartaledd, roedd 41% o'r rhai a oedd yn gwneud penderfyniadau buddsoddi mewn cwmnïau yng Nghymru yn fenywod, tra bod 7% yn perthyn i grwpiau lleiafrifoedd ethnig. Nid yw'r ffigurau hyn yn wahanol yn ystadegol i'r rhai yng ngweddill y DU, lle mae 34% o'r rhai a wnaeth benderfyniadau yn fenywod a 12% o grwpiau lleiafrifoedd ethnig.

4.2.2 Cynllunio buddsoddi

Dywedodd tua hanner cwmnïau Cymreig (48%) fod ganddynt gynllun buddsoddi busnes yn 2024, ychydig yn uwch na 2019 (40%). Roedd cynlluniau buddsoddi busnes 2024 yn cwmpasu amserlen o 2 i 5 mlynedd yn bennaf (fel yr adroddwyd gan 78% o gwmnïau), a oedd yn debyg i'w cynlluniau yn 2019 (68%, yn ôl Tabl

2). Nid oedd unrhyw wahaniaethau ystadegol arwyddocaol o'u cymharu â gweddill y DU. Hefyd, yn unol â gweddill y DU, roedd cwmnïau bach Cymru yn llai tebygol o gael cynllun buddsoddi busnes (43% o'i gymharu â 70% mewn cwmnïau canolig neu fawr yn 2024).

Tabl 2.
Amserlen y cynllun buddsoddi busnes ymhlith cwmnïau Cymreig a nododd fod ganddynt un, cymhariaeth rhwng 2019 a 2024

Amserlen fuddsoddi	% yn 2019	% yn 2024
Llai nag 1 flwyddyn	17%	16%
2 – 3 blynedd	44%	35%
4 – 5 mlynedd	24%	43%
6 mlynedd neu fwy	7%	2%
Ddim yn gwybod / gwrthodwyd	8%	5%

Nodyn: Efallai na fydd canrannau'n hafal i 100% oherwydd cafodd y ffigurau eu talgrynnu

¹³ Heb gynnwys tua 1% o gwmnïau sydd wedi'u lleoli'n bennaf ar gyrion y byd a nododd fod ganddynt dros 100 o benderfynwyr buddsoddi
¹⁴ Nid yw'r gwahaniaeth rhwng cwmnïau canolig a bach yn ystadegol arwyddocaol

4.2.3 Nodweddion buddsoddi

Adroddodd cwmnïau Cymreig eu bod wedi gwneud cyfartaledd o bedwar buddsoddiad busnes sylweddol rhwng 2019 a 2024, sy'n cyfateb i weddill y DU.¹⁵ Mae cwmnïau'n canolbwyntio'n bennaf ar fuddsoddiadau diriaethol (47%) neu gyfuniad o fuddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol (42%). Gwnaeth lleiafrif o gwmnïau (10%) fuddsoddiadau anniriaethol yn unig yn ystod y cyfnod hwn.¹⁶ Mae'r ffigurau hyn yn gymharol â rhai gweddill y DU.

O ran is-fathau o fuddsoddiadau, gwnaeth cwmnïau Cymreig fuddsoddiadau diriaethol mewn adeiladau a phlanhigion yn bennaf, yn ogystal â buddsoddiadau anniriaethol mewn hyfforddiant ac addysg staff (gweler Tabl 3). Roedd y canlyniadau hyn yn gymharol â'r rhai yng ngweddill y DU. Fodd bynnag, roedd cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o fuddsoddi mewn peiriannau (42% o'i gymharu â 62% yng ngweddill y DU) ac yn fwy tebygol o fuddsoddi mewn hyfforddiant neu addysg staff (87% o'i gymharu â 72%).

Tabl 3.
Cyfran o gwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol, yn ôl is-fathau (dewisiadau lluosog yn bosibl)

Diriaethol	%	Anniriaethol	%
Adeiladau neu beirianwaith	58%	Hyfforddiant neu addysg staff	87%
Cerbydau	44%	Meddalwedd gyfrifiadurol neu gronfeydd data	63%
Peiriannau	42%	Brandio neu gwynabyddiaeth brand	51%
Offer neu systemau TG ac eithrio meddalwedd	41%	Strwythur neu sefydliad busnes	41%
Offer arall (ac eithrio TG)	37%	Ewyllys da cwsmeriaid (e.e., rhaglenni teyrngarwch) ¹⁷	32%
Rhestr eiddo neu stoc	36%	Ymchwil a Datblygu	29%
Tir	8%	Adloniant, gwreiddiol llenyddol ac artistig	17%
		Cynhyrchion eiddo deallusol	9%

4.2.4 Amserlen fuddsoddi

O 2019 i 2024, gwnaeth mwy o gwmnïau Cymreig fuddsoddiadau anniriaethol na rhai diriaethol (gweler Ffigur 4). Ar gyfartaledd, buddsoddodd busnesau mewn asedau anniriaethol mewn 3 allan o 6 blynedd yn ystod y cyfnod hwn, o'i gymharu â 2 flynedd ar gyfer buddsoddiadau diriaethol, sy'n gyson â gweddill y DU. Buddsoddodd llai o gwmnïau Cymreig yn 2019, 2020, a 2021, yn enwedig mewn

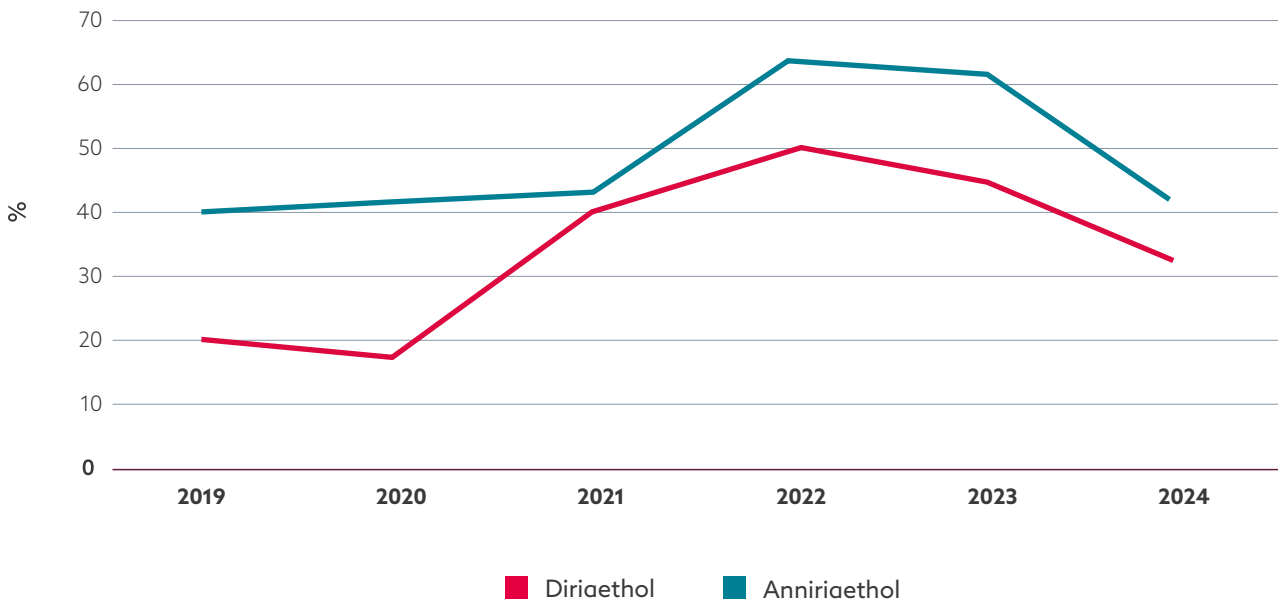
asedau diriaethol. Roedd cyfran y cwmnïau a fuddsoddodd yn 2024 hefyd yn is nag yn 2022 a 2023, er y gellir priodoli hyn i'r gwaith maes arolwg a ddigwyddodd cyn diwedd y flwyddyn. Mae'r tueddiadau hyn yn adlewyrchu'r rhai yng ngweddill y DU, gydag un eithriad nodedig: yn 2020, gwnaeth llai o gwmnïau Cymreig fuddsoddiadau diriaethol (17% o'i gymharu â 30% yng ngweddill y DU).

¹⁵ Heb gynnwys allgleifion mawr o tua 1.5% o gwmnïau â 50+ o fuddsoddiadau sylweddol
¹⁶ Roedd yr 1% sy'n weddill yn ymatebion "ddim yn gwybod"
¹⁷ Mae ewyllys da cwsmeriaid yn cynrychioli gwerth perthnasoedd cwsmeriaid y gall perchnogion busnesau eu defnyddio os ydynt yn gwerthu'r busnes. Gellir gwella hyn drwy adeiladu rhaglenni teyrngarwch cwsmeriaid.

Ffigur 4

Cyfran o gwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau sylweddol rhwng 2019 a 2024

Ym mha flwyddyn (blynedd) yn union y gwnaeth eich cwmni fuddsoddiad(au) sylweddol?

4.2.5 Buddsoddiad cyllido

Dros y pum mlynedd diwethaf (2019–2024), buddsoddodd cwmnïau Cymreig gyfartaledd o 16% o'u trosiant mewn asedau diriaethol ac 8% mewn asedau anniriaethol.¹⁸ Mae'r canrannau hyn yn gymharol â'r rhai yng ngweddill y DU, sef 13% a 10%, yn y drefn honno.

Cronfeydd mewnol cwmnïau oedd y ffynhonnell ariannu fwyaf cyffredin ar gyfer unrhyw fath o fuddsoddiad a adroddwyd gan gwmnïau Cymreig. Yn y cyfamser, roedd benthyciadau

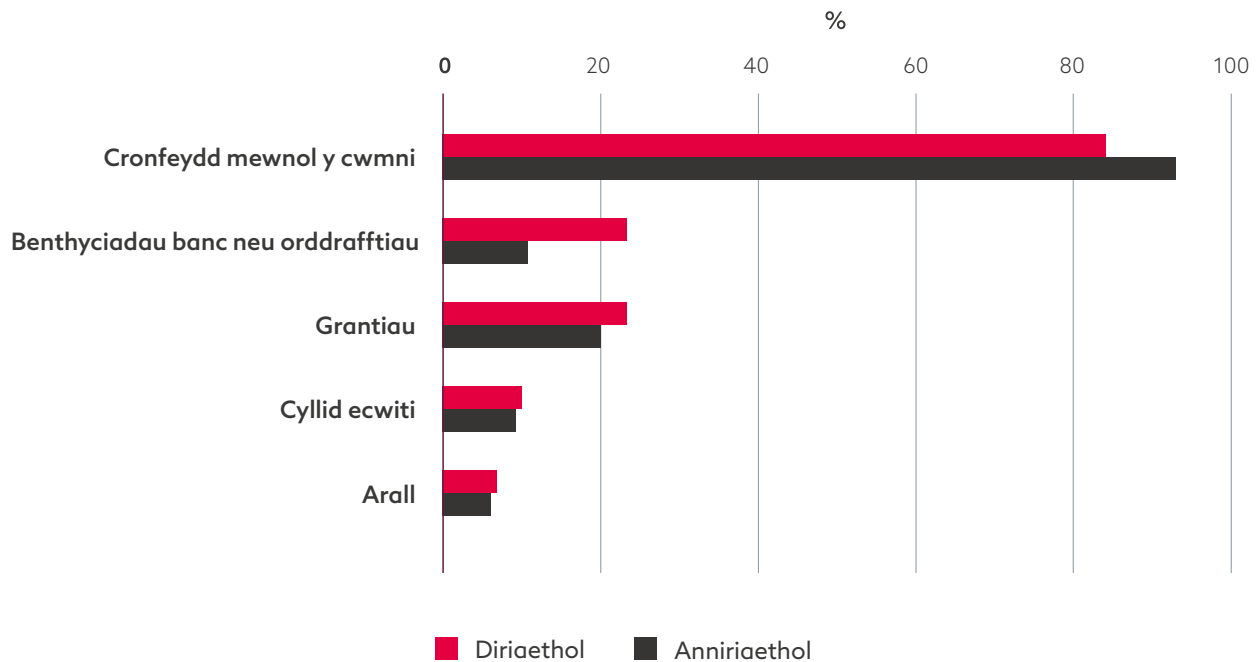
banc neu orddrafftiau ychydig yn fwy tebygol o gael eu defnyddio i ariannu buddsoddiadau diriaethol (gweler Ffigur 5). Mae ffynonellau ariannu eraill ar gyfer buddsoddiadau yn cynnwys cytundebau cyllid, benthyciadau gan gwmnïau preifat, cytundebau prynu llogi, a chwmnïau ffactorio. Nid oedd unrhyw wahaniaethau ystadegol arwyddocaol mewn ffynonellau ariannu rhwng cwmnïau Cymreig a gweddill y DU.

¹⁸ Mae hyn yn cynnwys cwmnïau a wnaeth fuddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol, h.y., gofynnwyd iddynt am bob math ar wahân.

Ffigur 5

Cyfran cwmnïau Cymreig yn ôl ffynonellau ariannu buddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol (dewisiadau lluosog yn bosibl)

Pa rai o'r ffynonellau ariannu canlynol a ddefnyddiodd eich cwmni i ariannu'r buddsoddiadau sylweddol, pendant hyn yn ystod y 5 mlynedd diwethaf?

4.2.6 Pwrpas buddsoddi

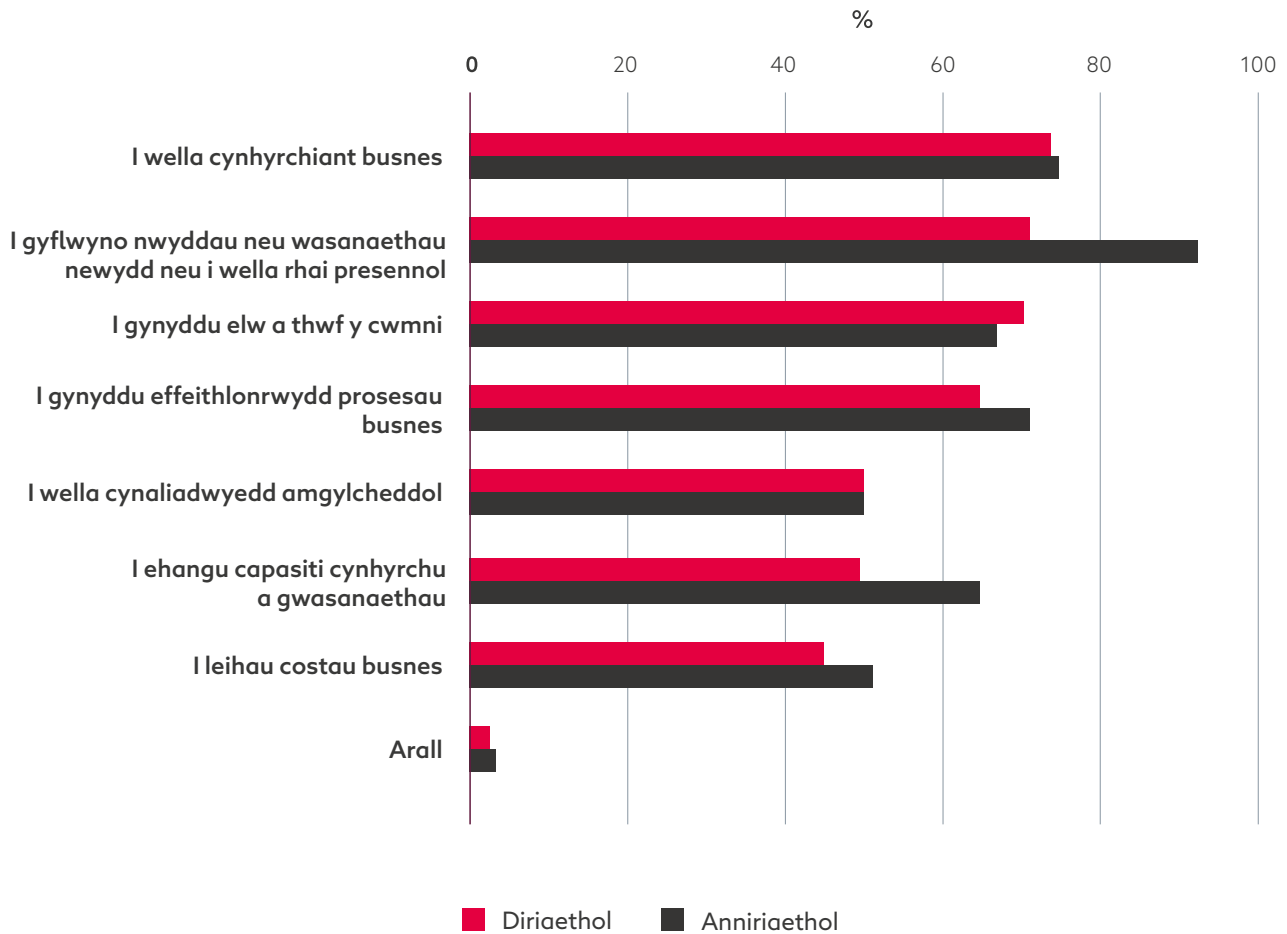
Adroddodd cwmnïau Cymreig eu bod wedi gwneud buddsoddiadau sylweddol at wahanol ddibenion. Yn fwyaf cyffredin, roeddent yn buddsoddi i wella cynhyrchiant busnes, tra mai'r rheswm lleiaf cyffredin oedd lleihau costau busnes (gweler Ffigur 6 am y rhestr gyflawn o ddibenion). Roedd y cymhellion dros fuddsoddi yn debyg ar gyfer buddsoddiadau diriaethol

ac anniriaethol. Fodd bynnag, un gwahaniaeth a nodwyd yw bod cwmnïau a oedd yn gwneud buddsoddiadau anniriaethol yn amlach yn crybwyll cyflwyno nwyddau neu wasanaethau newydd (neu wella rhai presennol) ac ehangu capasiti cynhyrchu a gwasanaethu fel dibenion ar gyfer eu buddsoddiadau.

Ffigur 6

Cyfran cwmnïau Cymreig yn ôl ffynonellau ariannu buddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol (dewisiadau lluosog yn bosibl)

Pa rai o'r ffynonellau ariannu canlynol a ddefnyddiodd eich cwmni i ariannu'r buddsoddiadau sylweddol, pendant hyn yn ystod y 5 mlynedd diwethaf?

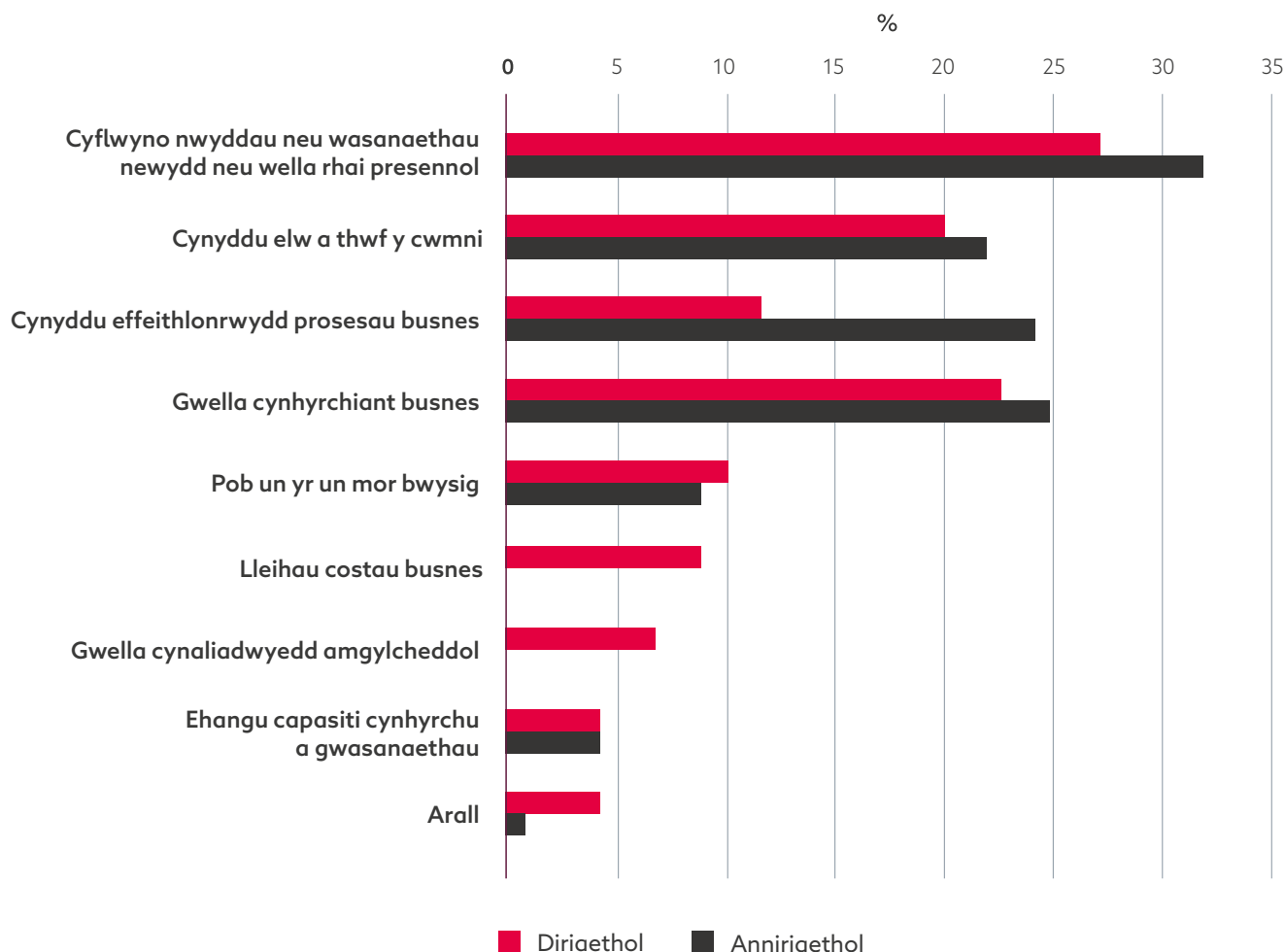
Er bod dros dri chwarter o gwmnïau wedi buddsoddi i wella cynhyrchiant, dim ond tua 10% oedd yn ystyried mai dyma oedd eu prif reswm dros fuddsoddiadau sylweddol. Yn lle hynny, roedd cwmnïau Cymreig yn anelu'n bennaf at gyflwyno nwyddau neu wasanaethau newydd (neu wella rhai presennol), fel y nodwyd gan 27% o gwmnïau a oedd yn gwneud buddsoddiadau

diriaethol a 32% o'r rhai a oedd yn gwneud buddsoddiadau anniriaethol. Nodwyd yn amlach mai gwella effeithlonrwydd prosesau busnes oedd y prif gymhelliad dros fuddsoddi mewn asedau anniriaethol yn hytrach na rhai diriaethol (24% o'i gymharu â 12%). Mae Ffigur 7 yn cynnig rhagor o fanylion am bwrpas pwysicaf buddsoddi.

Ffigur 7

Y diben pwysicaf o wneud buddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol ymhlith cwmnïau Cymreig

Pa un o'r dibenion hyn oedd bwysicaf i'ch cwmni?

Nodyn: Yn cynnwys cwmnïau a nododd un pwrpas buddsoddi yn unig ac yn ei drin fel y pwrpas pwysicaf; efallai na fydd canrannau'n hafal i 100% oherwydd bod y ffigyrau wedi eu talgrynnu

Roedd rhai gwahaniaethau rhwng cwmnïau Cymreig a gweddill y DU o ran dibenion buddsoddi. Ar gyfer buddsoddiadau diriaethol, roedd cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o fuddsoddi mewn ehangu capasiti cynhyrchu a gwasanaeth (49% vs. 67%) neu mewn cynyddu effeithlonrwydd prosesau busnes (64% vs. 78%). Ar gyfer buddsoddiadau anniriaethol, roedd cwmnïau Cymreig yn llai tueddol o fuddsoddi mewn gwella elw a thwf cwmnïau (66% vs. 81%) neu mewn hybu effeithlonrwydd prosesau busnes (68% vs. 84%).

Wrth nodi'r pwrpas pwysicaf dros wneud buddsoddiadau diriaethol, roedd cwmnïau Cymreig unwaith eto yn llai tebygol o ystyried ehangu capasiti cynhyrchu a gwasanaethu fel blaenoriaeth o'i gymharu â gweddill y DU (4% vs. 12%) ac yn fwy tebygol o ystyried cyflwyno nwyddau neu wasanaethau newydd (neu wella rhai presennol) (27% vs. 15%). Yn yr un modd, ar gyfer buddsoddiadau anniriaethol, roedd cwmnïau Cymreig yn fwy tebygol o ystyried cyflwyno nwyddau neu wasanaethau newydd fel y rheswm pwysicaf dros fuddsoddi (32% vs. 15% yng ngweddill y DU).

4.2.7 Cyfradd enillion flynyddol

Mewn perthynas â 43% o gwmnïau Cymreig a oedd yn gwneud buddsoddiadau diriaethol a 27% a oedd yn gwneud buddsoddiadau anniriaethol, roedd cyflawni cyfradd enillion benodol yn hanfodol. Roedd hyn yn debyg i gyfran y cwmnïau yng ngweddill y DU (42% a 31% yn y drefn honno). Ymhlith y cwmnïau Cymreig hynny yr oedd cyflawni cyfradd enillion benodol yn angenrheidiol iddynt, roedd 40%

o gwmnïau a oedd yn gwneud buddsoddiadau diriaethol a 35% o gwmnïau a oedd yn gwneud buddsoddiadau anniriaethol yn disgwyl cyfradd enillion flynyddol o hyd at 8%, er bod angen i tua thraean o gwmnïau gyflawni cyfradd enillion o fwy na 14% (gweler Tabl 4 am fwy o fanylion). Mae'r canlyniadau hyn yn gymharol â chanlyniadau gweddill y DU.

Tabl 4. Cyfradd enillion flynyddol yr oedd cwmnïau Cymreig yn disgwyl ei chyflawni o fuddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol (% o gwmnïau yr oedd yn angenrheidiol iddynt gyflawni cyfradd enillion benodol)

Cyfradd enillion blynyddol disgwyliedig	Diriaethol	Anniriaethol
Llai na 5%	14%	5%
5-8%	26%	30%
9-10%	11%	8%
11-12%	3%	5%
12-14%	3%	0%
Mwy na 14%	28%	36%
Ddim yn gwybod	15%	16%

4.2.8 Ffactorau eraill sy'n dylanwadu ar benderfyniadau buddsoddi

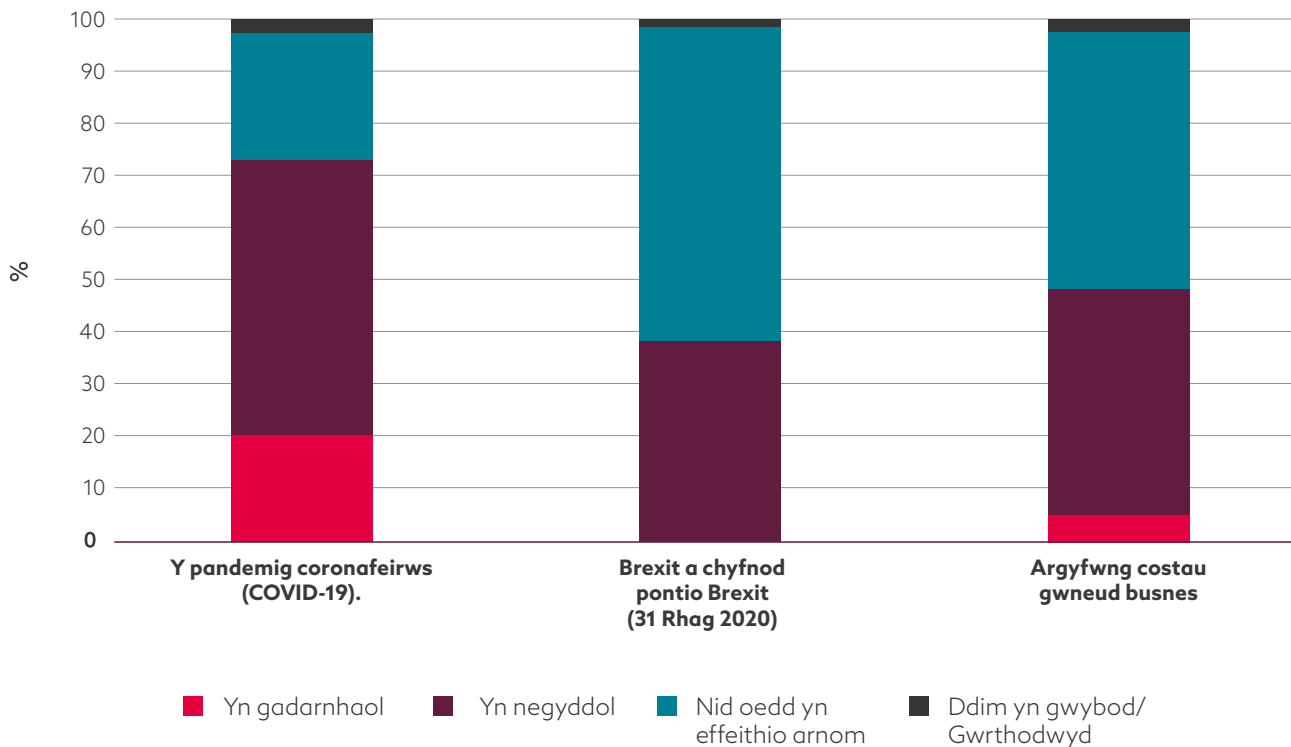
Nododd y rhan fwyaf o gwmnïau Cymreig (53%) fod pandemig y coronafeirws (COVID-19) wedi effeithio'n negyddol ar eu buddsoddiadau mawr dros y pum mlynedd diwethaf (2019–2024). Nododd cyfran sylweddol o gwmnïau Cymreig hefyd fod yr argyfwng cost gwneud busnes

a Brexit, yn ogystal â'r cyfnod pontio Brexit, wedi cael effaith negyddol ar eu buddsoddiadau mawr (43% a 39%, yn y drefn honno; gweler Ffigur 8 am fwy o fanylion). Mae'r patrymau hyn yn debyg i'r rhai a welir yng ngweddill y DU.

Ffigur 8.

Effaith ffactorau allanol ar fuddsoddiadau sylweddol a adroddwyd gan gwmnïau Cymreig

Gan feddwl yn gyffredinol am eich buddsoddiadau sylweddol dros y pum mlynedd diwethaf. Sut effeithiodd y ffactorau canlynol ar y buddsoddiadau hyn, os o gwbl?

4.3 Gwneud penderfyniadau buddsoddi

Mae'r adran hon yn archwilio'r broses o wneud y buddsoddiadau yr oedd cwmnïau'n eu hystyried fel rhai â'r arwyddocâd strategol mwyaf.

Yn debyg i weddill y DU, nododd y rhan fwyaf o gwmnïau Cymreig fod buddsoddiadau diriaethol â'r arwyddocâd strategol mwyaf i'w busnes (56%), ac yna cymysgedd o fuddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol (30%)

a buddsoddiadau anniriaethol (9%).¹⁹ Fel eu cymheiriaid ledled y DU, dewisodd cwmnïau Cymreig amrywiol is-fathau o fuddsoddiadau pan ofynnwyd iddynt nodi eu buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol yn strategol. Y buddsoddiadau a grybwyllwyd amlaf oedd peiriannau yn y categori diriaethol a hyfforddiant neu addysg staff yn y categori anniriaethol (gweler Tabl 5 am fwy o fanylion).

¹⁹ Nid oedd y 5% sy'n weddill yn gwybod y math o fuddsoddiad

Tabl 5.
Y buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol ymhlith cwmnïau Cymreig yn ôl is-fath (dewisiadau lluosog yn bosibl)

Diriaethol	%	Anniriaethol	%
Peiriannau	52%	Hyfforddiant neu addysg staff	93%
Adeiladau neu beirianwaith	48%	Meddalwedd gyfrifiadurol neu gronfeydd data	46%
Offer neu systemau TG ac eithrio meddalwedd	43%	Ewylllys da cwsmeriaid (e.e., rhaglenni teyrngarwch)	42%
Offer arall (ac eithrio TG)	40%	Strwythur neu sefydliad busnes	42%
Cerbydau	31%	Ymchwil a Datblygu	25%
Tir	10%	Adloniant, gwreiddiol llenyddol ac artistig	20%
Arall	6%	Brandio neu gydnabyddiaeth brand	17%
		Cynhyrchion eiddo deallusol	4%
		Arall	4%

4.3.1 Cydweithio allanol ar fuddsoddi

Roedd tua 24% o gwmnïau Cymreig wedi cyflogi partneriaid, cydweithwyr, neu ymgynghorwyr y tu allan i'r cwmni yn eu buddsoddiadau strategol.²⁰ Nid yw hyn yn wahanol yn ystadegol arwyddocaol i weddill y DU, lle mae'r ffigur yn 35%. Yn debyg i weddill y DU, roedd cwmnïau Cymreig wedi cynnwys y rhanddeiliaid canlynol yn eu buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol:

- cwmnïau preifat eraill (63%)
- ymgynghorwyr preifat (58%)
- rhwydweithiau busnes, sefydliadau masnach neu gymdeithasau (17%)
- awdurdodau lleol (17%)
- Sefydliadau addysg uwch neu addysg bellach (12%)
- asiantaethau'r llywodraeth (11%)

4.3.2 Proses o fuddsoddi

Mae'r adran hon yn amlinellu'r broses o wneud buddsoddiadau mwyaf strategol cwmnïau, o'r syniad i fonitro perfformiad.

Cyfnod syniadaeth

Fel gweddill y DU, roedd cwmnïau Cymreig yn tueddu i weithredu'n gyflym wrth gynllunio eu buddsoddiadau mwyaf strategol. Dywedodd y rhan fwyaf o gwmnïau (67%) ei bod wedi cymryd llai na blwyddyn iddynt gynllunio'r buddsoddiad

cyn ei weithredu, tra bod 88% o gwmnïau wedi cymryd llai na thair blynedd (gweler Tabl 6). Datblygodd ychydig o dan hanner (49%) o gwmnïau Cymreig achos busnes i wneud y buddsoddiad arfaethedig, sy'n is nag yng ngweddill y DU (62%).²¹ Er, fel gweddill y DU, roedd cwmnïau bach Cymru yn llai tebygol o ddatblygu achos busnes (46% o'i gymharu â 70% mewn cwmnïau canolig neu fawr).

²⁰ Heblaw am gyflenwyr unrhyw offer neu asedau eraill
²¹ Ni ddatblygodd 49% o gwmnïau Cymru achos busnes ac nid oedd 2% yn gwybod a oeddent wedi gwneud hynny.

Tabl 6.

Amser a gymerodd i gwmnïau Cymreig gynllunio i wneud y buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol cyn ei wneud mewn gwirionedd

Amser a gymerwyd	%
Llai nag 1 flwyddyn	67%
2 – 3 blynedd	21%
4 – 5 mlynedd	3%
5 mlynedd neu fwy	5%
Ddim yn gwybod	4%

Cyfnod gwerthuso

Gwerthusodd chwe deg tri y cant o gwmnïau Cymreig y buddsoddiad arfaethedig ar ôl iddo gael ei sefydlu, cyfran nad yw'n wahanol yn ystadegol i 72% gweddill y DU.²² Ystyriodd y cwmnïau hynny a asesodd eu buddsoddiad arfaethedig nifer o ffactorau. Yn aml, ystyriodd busnesau gostau ac adnoddau eraill, fel y nodwyd gan 85% o gwmnïau Cymreig, ynghyd â risgiau disgwyliedig, a nodwyd gan 75%. Er bod rheoliadau'r llywodraeth neu'r diwydiant

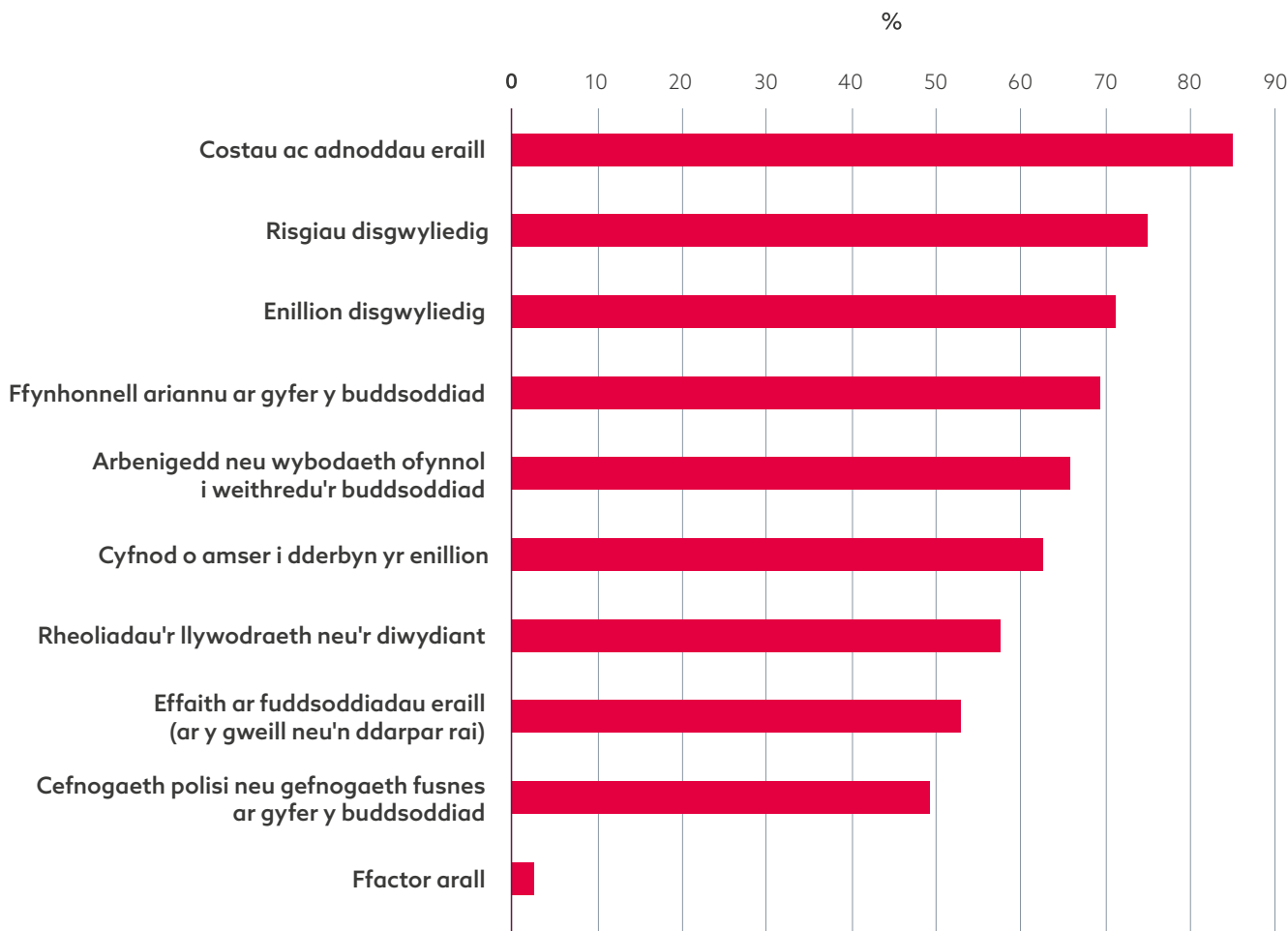
a chefnogaeth polisi ar gyfer y buddsoddiad yn cael eu hystyried yn llai aml, roeddent yn dal i gael eu cydnabod gan tua hanner yr holl gwmnïau (57% a 49%, yn y drefn honno). Ffigur 9 yn dangos yr holl ffactorau a ystyriwyd yn ystod y cyfnod gwerthuso. Un gwahaniaeth ystadegol arwyddocaol o'i gymharu â gweddill y DU yw bod cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o ystyried yr enillion disgwyliedig o'r buddsoddiad (71% o'i gymharu ag 87%).

²² Ni wnaeth 36% o gwmnïau Cymru werthuso ac nid oedd 1% yn gwybod a wnaethant

Ffigur 9

Ffactorau a ystyriwyd wrth werthuso'r buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol ymhlith cwmnïau Cymreig a werthusodd y buddsoddiad dan sylw (dewisiadau lluosog yn bosibl)

Pa rai o'r ffactorau canlynol a ystyriwyd wrth werthuso'r buddsoddiad hwn?

Disgwylir i gwmnïau Cymreig gyflawni nifer o enillion o'u buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol. Yn aml, mae busnesau'n rhagweld cyflwyno cynhyrchion neu wasanaethau newydd neu wella rhai presennol (78%), tra bod lleihau costau busnes yn llai cyffredin (46%) (gweler Ffigur 10 am y rhestr gyflawn o enillion disgwylidig).

Nododd cwmnïau fod effeithlonrwydd cynyddol mewn prosesau busnes yn yr enillion disgwylidig pwysicaf i'w cwmnïau (a nodwyd gan 22% o gwmnïau Cymreig), ac yna elw a thwf cwmnïau gwell (19%) a chyflwyno nwyddau/gwasanaethau newydd neu welliannau

i rai presennol (13%). Capasiti cynhyrchu a gwasanaethu ehangach yw'r enillion disgwylidig pwysicaf i 11% o gwmnïau Cymreig, tra bod 7% wedi sôn am gostau busnes is, 6% wedi nodi cynhyrchiant busnes gwell, a 2% wedi nodi cynaliadwyedd amgylcheddol gwell.²³

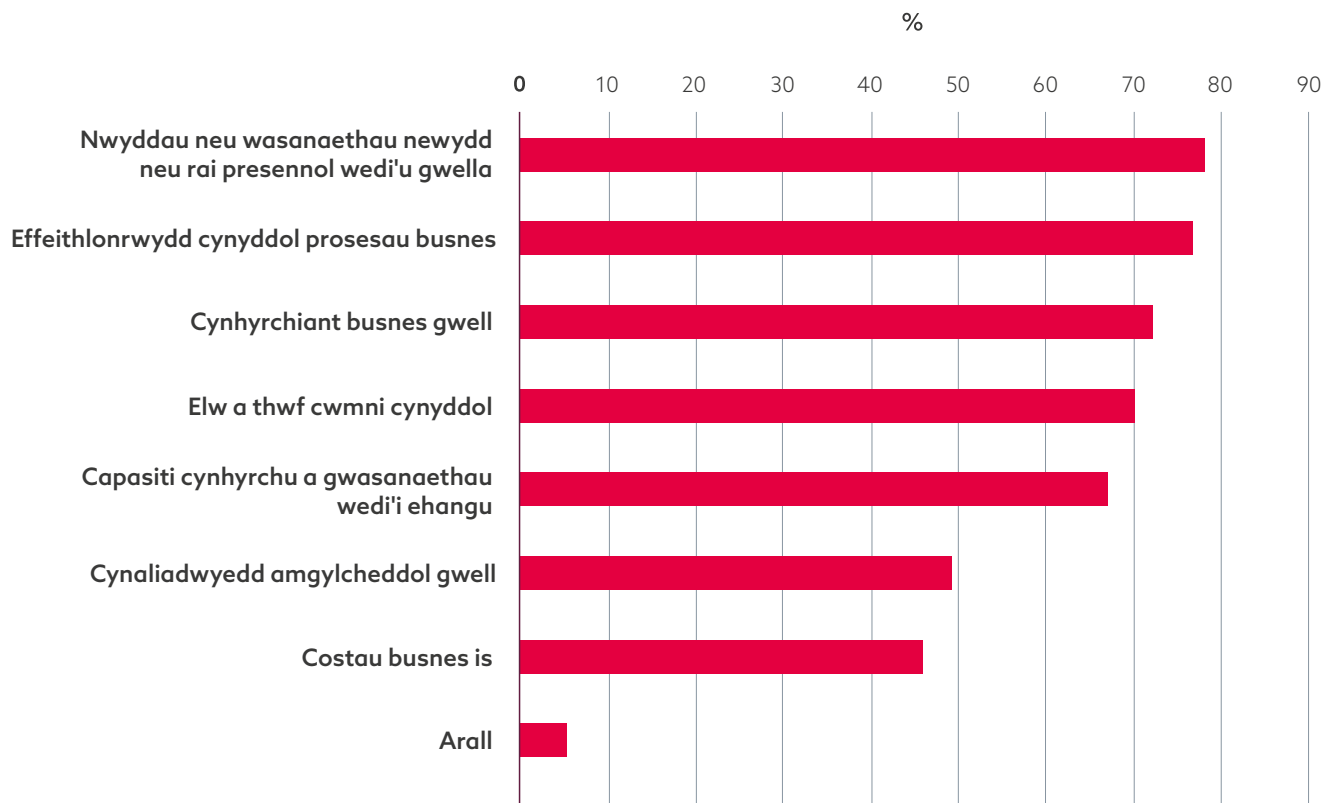
Roedd cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o ragweld cynnydd mewn elw a thwf cwmnïau o'i gymharu â chwmnïau yng ngweddill y DU (70% vs. 83%). Nid oedd unrhyw wahaniaethau ystadegol arwyddocaol yn yr enillion disgwylidig yr oedd cwmnïau'n eu hystyried fel y rhai pwysicaf.

²³ Roedd y 12% sy'n weddill o gwmnïau Cymru yn ystyried bod eu holl elw disgwylidig yr un mor bwysig. Nododd 6% elw 'eraill' ac nid oedd 2% yn gwybod pa elw oedd bwysicaf.

Ffigur 10

Enillion disgwyliedig a adroddwyd gan gwmnïau Cymreig o'r buddsoddiad pwysicaf yn strategol (dewisiadau lluosog yn bosibl)

Pa un o'r elw canlynol yr oedd eich cwmni'n disgwyl ei wneud o'r buddsoddiad hwn?

Gofynnwyd i fusnesau a holwyd a oeddent yn mesur enillion disgwyliedig. Nododd 25 y cant o gwmnïau Cymreig nad oedd yr un o'r enillion disgwyliedig wedi'u mesur, sy'n debyg i'r 23% a adroddwyd yng ngweddill y DU.

Yn unol â'r llenyddiaeth ymchwil, roedd cwmnïau Cymreig yn disgwyl i'w helw buddsoddiadau fod yn gyflym ac yn rhagweladwy. Roedd chwe deg

naw y cant o gwmnïau'n rhagweld cyflawni enillion mewn llai na phum mlynedd, ac roedd 94% yn 'rhywfaint' neu'n 'sicr iawn' y byddai enillion yn cael eu gwireddu. Yn ddiddorol, nid oedd 20% o gwmnïau wedi rhagweld amserlen benodol ar gyfer gwireddu enillion o'r buddsoddiad (gweler Tabl 7). Roedd y tueddiadau hyn yn gyson â gweddill y DU.

Tabl 7.
Amserlen a sicrwydd yr enillion disgwyliedig o'r buddsoddiad strategol

Pa mor hir oeddech chi'n rhagweld y byddai'n ei gymryd i'r buddsoddiad hwn gyflawni'r holl enillion disgwyliedig?	%	Pa mor sicr, os o gwbl, oeddech chi y byddai'r buddsoddiad yn cyflawni'r elw disgwyliedig?	%
Llai nag 1 flwyddyn	28%	Very certain	66%
1 – 2 flynedd	17%	Somewhat certain	28%
3 – 5 mlynedd	24%	A little certain	6%
5 – 10 mlynedd	10%	Not certain at all	0%
Mwy na 10 mlynedd	2%		
Dim amserlen benodol wedi'i rhagweld	20%		

Nodyn: Efallai na fydd canrannau'n adio i 100% oherwydd ffigurau wedi'u talgrynnu

Cyfnod cymeradwyo

Asesodd cwmnïau Cymreig amrywiol ffactorau wrth benderfynu a ddylid cymeradwyo'r buddsoddiad. Yn fwyaf cyffredin, roeddent yn ystyried costau ac adnoddau eraill (78% o gwmnïau) a risgiau disgwyliedig (67%). Ystyriodd hanner y cwmnïau (50%) reoliadau'r llywodraeth neu'r diwydiant, tra bod dros draean (38%) hefyd wedi gwerthuso polisi neu gefnogaeth fusnes ar gyfer y buddsoddiad. Cyfeiriwch at Ffigur 11 am y rhestr gyflawn o'r holl ffactorau a ystyriwyd.

Yn gyffredinol, nid oedd unrhyw wahaniaethau rhwng Cymru a gweddill y DU, gydag un eithriad: roedd cwmnïau Cymreig yn llai

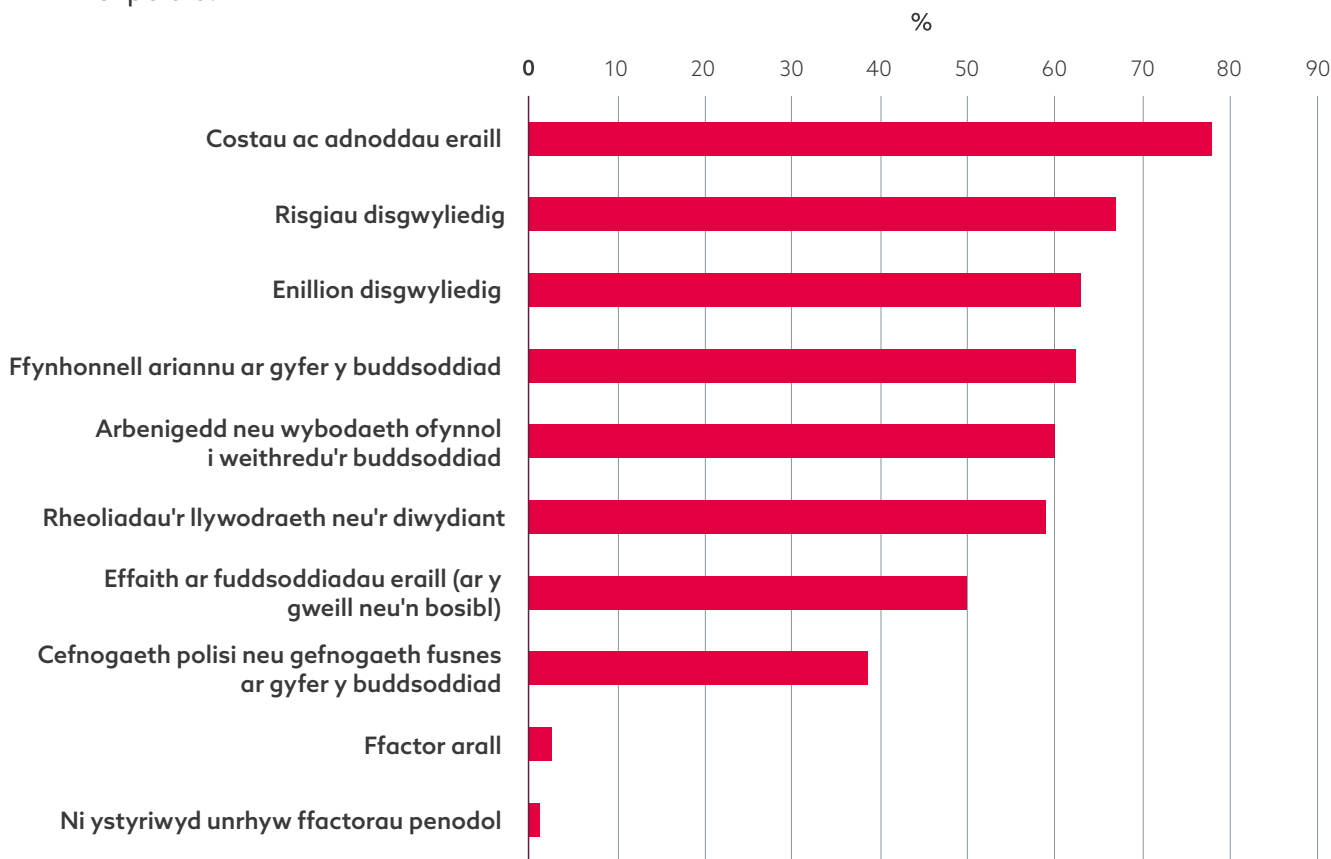
tebygol o ystyried enillion disgwyliedig yn eu penderfyniadau cymeradwyo (63% vs. 78%). Ar ben hynny, roedd cwmnïau Cymreig a oedd wedi datblygu achos busnes yn fwy tebygol o ystyried enillion disgwyliedig yn eu penderfyniad cymeradwyo (76%) na'r cwmnïau hynny na ddatblygodd achos busnes (50%). Mae hyn yn gyson â chanfyddiadau o weddill y DU.

Ymhlith cwmnïau Cymreig a oedd wedi gwerthuso eu buddsoddiad arfaethedig yn gynharach (63% o holl gwmnïau Cymreig), soniodd bron pob un (97%) fod y ffactorau a ystyriwyd wrth benderfynu a ddylid cymeradwyo'r buddsoddiad fwy neu lai yr un fath â'r rhai a ystyriwyd wrth ei werthuso.

Ffigur 11

Ffactorau a ystyriwyd gan gwmnïau Cymreig wrth benderfynu a ddylid cymeradwyo'r buddsoddiad ai peidio (dewisiadau lluosog yn bosibl)

Pa rai o'r ffactorau canlynol a ystyriwyd wrth benderfynu a ddylid cymeradwyo'r buddsoddiad hwn ai peidio?

Adroddodd bron i hanner (47%) o gwmnïau Cymreig fod yr effaith ar fuddsoddiadau eraill yn un o'r ffactorau a ystyriwyd wrth gymeradwyo eu buddsoddiadau mwyaf strategol. Ymhlith y cwmnïau hyn, nododd y mwyafrif (62%) fod yr ystyriaeth hon yn berthnasol i fuddsoddiadau posibl, dywedodd 42% ei bod yn berthnasol i fuddsoddiadau a oedd yn cael eu gwneud, a nododd 27% ei bod yn berthnasol i fuddsoddiadau a wnaed eisoes.²⁴ Roedd yr ystyriaeth hon yn y cam cymeradwyo yn ymwneud yn bennaf â chyfuniad o fuddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol (a nodwyd gan 48% o gwmnïau Cymreig) neu fuddsoddiadau diriaethol yn unig (36%).²⁵

Roedd saith deg tri y cant o gwmnïau Cymreig a ystyriodd fuddsoddiadau eraill yn ystod y cyfnod cymeradwyo yn disgwyl effaith gyflenwol o'r buddsoddiad arfaethedig ar fuddsoddiadau eraill, sy'n golygu y byddai'r buddsoddiadau arfaethedig yn hwyluso buddsoddiadau eraill neu'n gwella eu helw. Roedd pymtheg ar hugain y cant o gwmnïau yn rhagweld effaith gyfyngol, gan awgrymu y gallai'r buddsoddiad arfaethedig ymyrryd â buddsoddiadau eraill neu eu hatal rhag cael eu gwneud (yn llawn neu'n rhannol).²⁶ Mae'r canlyniadau hyn yn cyd-fynd yn agos â'r rhai a geir yng ngweddill y DU.

²⁴ Dewisiadau lluosog yn bosibl

²⁵ 16% anniriaethol

²⁶ Nid oedd y 2% sy'n weddill yn gwybod beth fyddai'r effaith

Ar ben hynny, roedd angen cyfradd enillion benodol ar 46% o gwmnïau Cymreig i gyfiawnhau'r buddsoddiad mwyaf strategol. Roedd y gyfradd enillion flynyddol ddisgwyliedig

ymhlith y cwmnïau hyn yn amrywio, ond yn amlaf, roedd cwmnïau'n disgwyl iddi fod yn fwy na 14% (gweler Tabl 8). Nid yw'r canlyniadau'n wahanol yn ystadegol arwyddocaol i rai gweddill y DU.

Tabl 8. Cyfradd enillion flynyddol yr oedd cwmnïau Cymreig yn disgwyl ei chyflawni o'r buddsoddiad arfaethedig, % o gwmnïau yr oedd yn angenrheidiol iddynt gyflawni cyfradd enillion benodol.

Cyfradd enillion flynyddol ddisgwyliedig	%
Llai na 5%	7%
5-8%	16%
9-10%	17%
11-12%	7%
12-14%	6%
Mwy na 14%	40%
Ddim yn gwybod	7%

Yn olaf, yn y cyfnod cymeradwyo, adroddodd bron pob un (87%) o gwmnïau Cymreig fod eu cyllideb arfaethedig ar gyfer y buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol wedi'i chymeradwyo'n llawn. Ar gyfer 11% o gwmnïau Cymreig, cymeradwywyd y gyllideb yn rhannol.²⁷

Cam gweithredu

Nododd pedwar deg dau y cant o gwmnïau Cymreig eu bod wedi cyflawni eu henillion disgwyliedig yn llawn o fuddsoddiadau strategol, tra bod 17% wedi'i gyflawni'n rhannol. Fodd bynnag, dywedodd cyfran sylweddol o gwmnïau (36%) ei bod hi'n rhy gynnar i benderfynu a oedd eu helw disgwyliedig wedi'i gyflawni.²⁸ Yn ogystal, nododd 20% o gwmnïau Cymreig fod eu buddsoddiadau mwyaf strategol wedi cynhyrchu buddion annisgwyl. Tynnodd y cwmnïau hyn sylw at fanteision annisgwyl fel mwy o gyflogaeth, sylfaen cwsmeriaid fwy, a boddhad staff gwell. Mae'r canfyddiadau hyn yn cyd-fynd â'r rhai a welwyd ledled gweddill y DU.

Cam monitro

Nododd chwe deg pump y cant o gwmnïau Cymreig eu bod wedi monitro perfformiad

eu buddsoddiad mwyaf arwyddocaol ar ôl cwblhau'r prosiect, sy'n debyg i'r 72% a welwyd yng ngweddill y DU. Ni wnaeth chwarter (25%) o gwmnïau Cymreig fonitro perfformiad y buddsoddiad, ac i 8% o gwmnïau, roedd y prosiect buddsoddi yn dal i fynd rhagddo ar adeg yr arolwg.²⁹

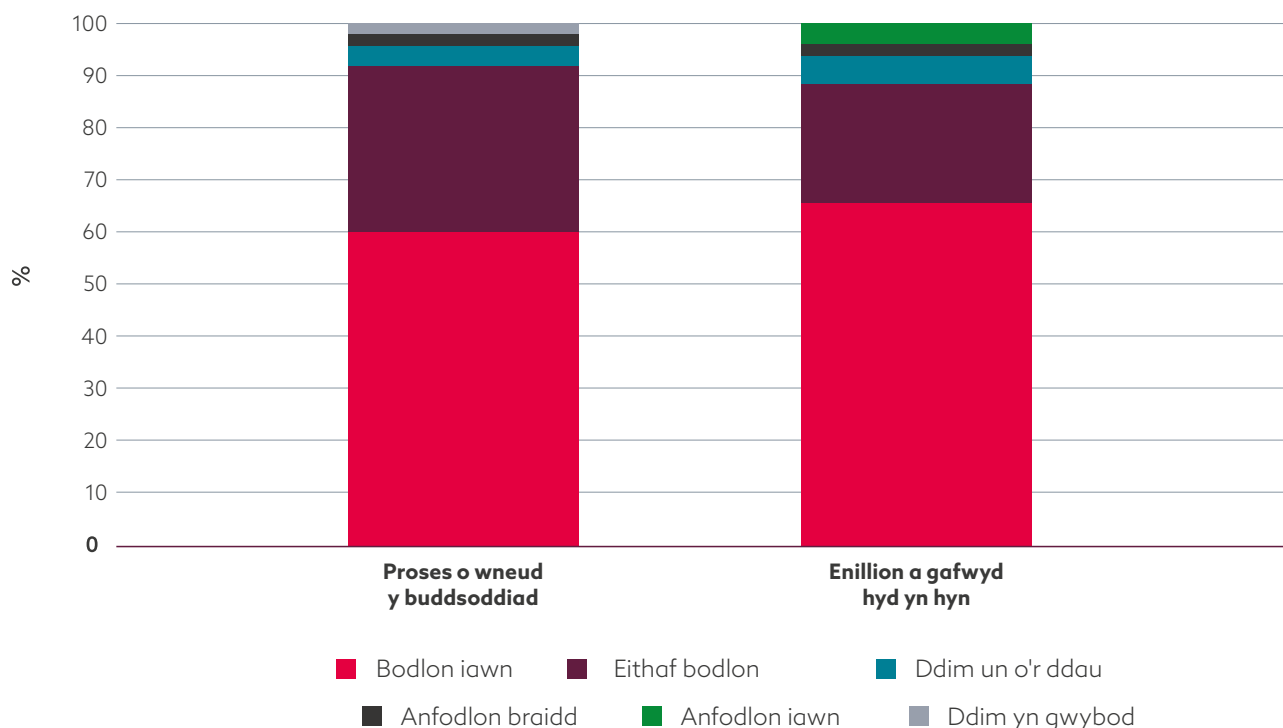
Roedd mwyafrif y cwmnïau yng Nghymru yn fodlon ar y broses gyfan o wneud eu buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol (92%) a gyda'r enillion a gyflawnwyd hyd yma (90%) (gweler Ffigur 12).³⁰ Mae hyn yn gymharol â gweddill y DU. Adroddodd dau ddeg saith y cant o gwmnïau Cymreig fod eu lefel gyffredinol o foddhad â'r buddsoddiad strategol hwn wedi effeithio'n gadarnhaol ar fuddsoddiadau eraill a wnaed ers hynny, er bod cyfran debyg o gwmnïau wedi nodi nad oedd ganddo unrhyw effaith (28%). Nid oedd y 42% sy'n weddill o gwmnïau Cymreig wedi gwneud unrhyw fuddsoddiad ers y buddsoddiad strategol a drafodwyd yn yr arolwg, tra mai dim ond 1.5% a nododd fod y buddsoddiad strategol wedi niweidio buddsoddiadau eraill a wnaed ers hynny.³¹ Mae'r tueddiadau hyn yn cyd-fynd â'r rhai yng ngweddill y DU.

²⁷ Nid oedd y 2% sy'n weddill yn gwybod i ba raddau y cafodd y gyllideb ei chymeradwyo.
²⁸ Ni chyflawnodd yr 1% sy'n weddill unrhyw un o'u dychweliadau disgwyliedig ac roedd 4% yn ymatebion 'ddim yn gwybod/gwrthod'
²⁹ Roedd y 2% sy'n weddill yn ymatebion 'ddim yn gwybod'
³⁰ Heb gynnwys cwmnïau y mae'n "rhy gynnar i ddweud" a gyflawnwyd elw ar eu cyfer ai peidio
³¹ Nid oedd y 2% sy'n weddill yn gwybod pa effaith oedd gan y buddsoddiad mwyaf strategol ar fuddsoddiadau eraill

Ffigur 12.

Lefel boddhad cwmnïau Cymreig gyda'r broses ac enillion y buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol

Lefel boddhad â'r broses o wneud y buddsoddiad a'r elw/enillion a gafwyd

Nodyn: Efallai na fydd y canrannau'n hafal i 100% oherwydd bod y ffigurau wedi'u talgrynnu

4.3.3 Y sawl sy'n gwneud penderfyniadau drwy gydol y broses fuddsoddi

Archwiliodd yr arolwg y sawl sy'n gwneud penderfyniadau allweddol ar bob cam o'r broses fuddsoddi fwyaf arwyddocaol yn strategol, o'r syniad i fonitro gwreiddiol hyd y canlyniadau. Mewn cwmnïau Cymreig, yr unigolion a greodd syniadau ar gyfer gwneud y buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol yn strategol oedd, yn annisgwyl, y rhai â'r lefel uchaf o gyfrifoldeb:

- Cyfarwyddwyr cwmni neu fwrdd cyfarwyddwyr (a grybwyllwyd gan 53% o gwmnïau)
- Perchnogion neu sylfaenwyr (28%)
- Rheolwr Gyfarwyddwyr neu Brif Weithredwyr (25%)

- Penaethiaid adrannau neu uwch reolwyr (16%)
- Staff eraill (6%)
- Pobl allanol eraill (2%)

Roedd yr unigolion uchaf eu swyddi oedd yn ymwneud â buddsoddi strategol yn tueddu i fod â lefel uchel o addysg a phrofiad. Ar gyfartaledd, roedd gan y gweithwyr proffesiynol uwch hyn 27 mlynedd o brofiad gwaith (gan gynnwys rolau mewn cwmnïau eraill) pan ddatblygon nhw y cysyniad ar gyfer y buddsoddiad mwyaf strategol, sy'n gymharol â chyfartaledd y DU o 28 mlynedd.

Roedd gan dros hanner (56%) o'r unigolion uchaf eu swyddi radd prifysgol. Roedd rolau swyddi, addysg a phrofiad y rhai a ddechreuodd y syniad ar gyfer y buddsoddiad strategol yn debyg rhwng cwmnïau Cymreig a gweddill y DU, gydag un eithriad. Mewn 13% o gwmnïau Cymreig, nid oedd gan yr unigolion uchaf eu swyddi a gychwynnodd y buddsoddiad gymwysterau ffurfiol, o'i gymharu â dim ond 2% yng ngweddill y DU. Er bod y gwahaniaeth hwn yn ystadegol arwyddocaol, roedd llai na 10 cwmni Cymreig yn nodi bod gan benderfynwyr heb gymwysterau ffurfiol, felly dylid dehongli'r canlyniadau'n ofalus.

Yn gyffredinol, arhosodd y sawl sy'n gwneud y penderfyniadau / y penderfynwyr allweddol yn gyson drwy gydol y broses fuddsoddi gyfan. Adroddodd wyth deg tri y cant o gwmnïau Cymreig mai'r unigolion a gymeradwyodd y buddsoddiad oedd yr un rhai a greodd y syniad. Mewn 87% o gwmnïau, roedd yr unigolion a weithredodd y buddsoddiad yn union yr un fath, ac mewn 93% o gwmnïau, roedd y bobl a oedd

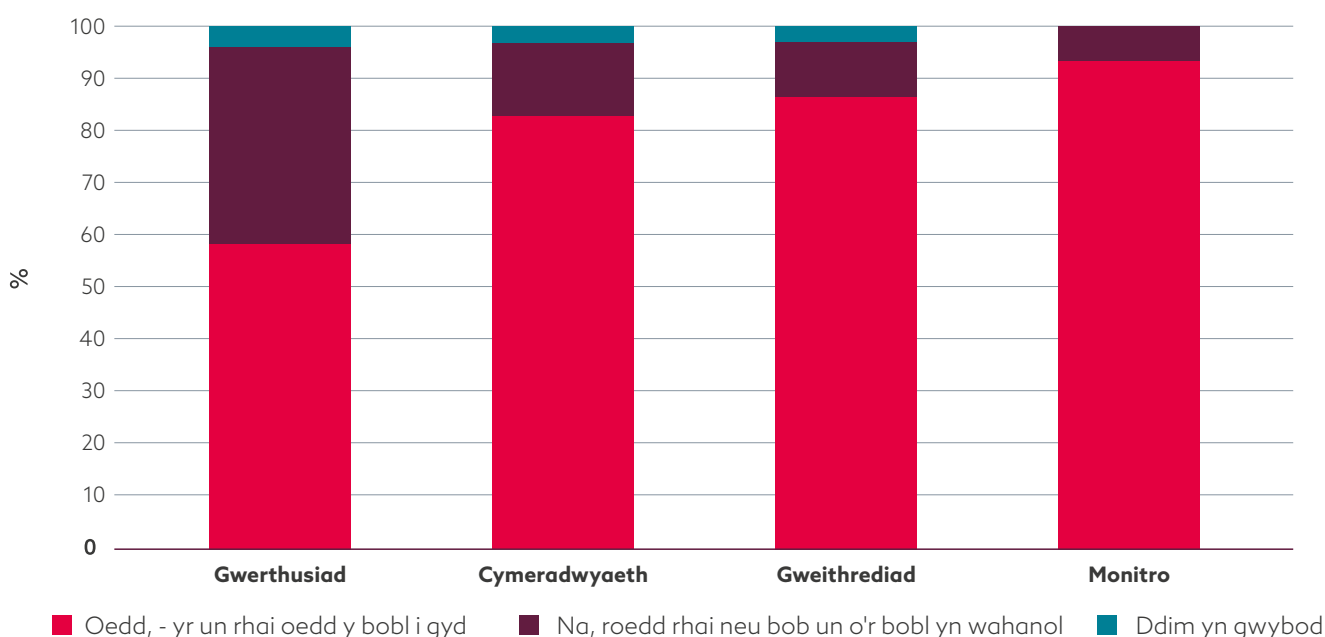
yn monitro'r buddsoddiad hefyd yr un fath.³² Yn ystod y cyfnod gwerthuso, nododd 59% o gwmnïau Cymreig mai'r unigolion a gynigiodd y syniad buddsoddi oedd y rhai a'i gwerthusodd, cyfran is nag mewn camau eraill o'r broses.³³ Gweler Ffigur 13 am fwy o fanylion am y penderfynwyr ar wahanol gamau o'r broses.

Mewn 89% o gwmnïau bach Cymru, roedd yr unigolion a gymeradwyodd y buddsoddiad yn union yr un fath, o'i gymharu â 65% mewn cwmnïau canolig a mawr. Mewn achosion eraill, gellid gweld gwahaniaethau yn seiliedig ar faint y busnes, ond nid oeddent yn ystadegol arwyddocaol, o bosibl oherwydd meintiau sampl bach. Mae parhad y gwneuthurwyr penderfyniadau allweddol yn ystod y broses fuddsoddi yn gyson ar draws gweddill y DU, er bod cwmnïau Cymreig yn fwy tebygol o gadw'r un gwneuthurwyr penderfyniadau wrth fonitro perfformiad buddsoddi (93% vs. 78% yng ngweddill y DU).

Ffigur 13.

Newid yn nifer y sawl sy'n gwneud penderfyniadau buddsoddi ar draws y broses o fuddsoddi ymhlith cwmnïau Cymreig o'i gymharu â'r cyfnod creu syniadau

A oedd y bobl [a oedd yn rhan o'r cam penderfyniad buddsoddi] yr un rhai â'r bobl a feddylodd am y syniad buddsoddi?

³² Noder bod y ffigur o 93% wedi'i gyfrifo o 65% o gwmnïau Cymru a nododd eu bod wedi monitro perfformiad y buddsoddiad ar ôl ei gwblhau.

³³ Noder bod y ffigur o 59% wedi'i gyfrifo o 63% o gwmnïau Cymru a werthusodd y buddsoddiadau arfaethedig.

5.1 Crynodeb

Archwiliodd arolwg "Penderfyniadau Buddsoddi Cynhyrchiol" ERC/TPI broffiliau cwmnïau Cymreig a wnaeth fuddsoddiadau sylweddol (yn benodol, buddsoddiadau o leiaf £5,000) rhwng 2019 a 2024. Archwiliodd hefyd y gwneuthurwyr penderfyniadau, cynllunio buddsoddi, ffynonellau ariannu, dibenion buddsoddi, a'r prosesau ar gyfer gwneud y buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol yn strategol fel y'u diffinnir gan y busnesau eu hunain.

Yn fras, roedd proffil y mathau o fuddsoddiad, y cymhellion dros fuddsoddi, a'r broses o wneud penderfyniadau buddsoddi yng Nghymru yn debyg i'r un ledled y DU. Roedd sawl gwahaniaeth ystadegol arwyddocaol yn amlwg, ac mae'r rhain wedi'u hamlygu yn yr adrannau canlynol.

Proffilio buddsoddiad cynhyrchiol

Ar gyfartaledd, gwnaeth cwmnïau Cymreig bedwar buddsoddiad sylweddol rhwng 2019 a 2024 (gan ystyried allanolion). Dangosodd canfyddiadau'r arolwg ymhellach fod llawer o gwmnïau Cymreig wedi buddsoddi'n gyson rhwng 2019 a 2024, gan bwysleisio buddsoddiad sylweddol fel gweithgaredd busnes rheolaidd.

Fel gweddill y DU, buddsoddodd cwmnïau Cymreig yn bennaf mewn asedau diriaethol neu gyfuniad o fuddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol. Yn ogystal â mathau traddodiadol o fuddsoddiadau anniriaethol fel Ymchwil a Datblygu, buddsoddodd cyfran sylweddol o gwmnïau Cymreig mewn asedau nad ydynt wedi'u cynnwys yng nghyfrifon cenedlaethol y DU, gan gynnwys hyfforddiant staff, brandio neu adnabyddiaeth brand, a strwythur neu drefniadaeth busnes.³⁴ Mae hwn yn ganfyddiad cadarnhaol oherwydd bod buddsoddiadau anniriaethol yn gysylltiedig â chynhyrchiant uwch.³⁵

Gwnaeth cwmnïau yng Nghymru a ledled y DU yr un nifer o fuddsoddiadau sylweddol o'r un math (diriaethol, anniriaethol, neu'r ddau). Fodd bynnag, buddsoddodd llai o gwmnïau Cymreig mewn peiriannau, tra bod mwy wedi buddsoddi

mewn meysydd eraill. Mae'r canfyddiadau hyn yn amrywio yn ôl sector; er enghraifft, mae'r sector gweithgynhyrchu yn fwy tebygol o fuddsoddi mewn peiriannau. Mae data'r arolwg yn awgrymu y gallai'r gwahaniaethau hyn ddeillio o broffiliau busnes amrywiol cwmnïau Cymreig, ond yn y pen draw, mae angen maint sampl mwy ar gyfer traws-ddadansoddiadau cadarn a phendant.

Sut mae cwmnïau Cymreig yn cynllunio buddsoddiad?

Ni fabwysiadodd cyfran fawr o gwmnïau Cymreig ddulliau cynllunio buddsoddi ffurfiol. Er enghraifft, nid oedd gan tua hanner y cwmnïau gynllun buddsoddi busnes ac ni nodasant gyfradd ddychwelyd ofynnol ar gyfer eu buddsoddiadau diriaethol mawr (roedd y ffigur hwn yn fwy na dwy ran o dair ar gyfer buddsoddiadau anniriaethol). Hyd yn oed ar gyfer y buddsoddiadau mwyaf pwysig yn strategol, ni wnaeth tua hanner y cwmnïau baratoi achos busnes ac nid oedd angen iddynt gyflawni cyfradd ddychwelyd benodol i gyfiawnhau eu buddsoddiad. Ni wnaeth tua thraean asesu'r buddsoddiad arfaethedig, ni wnaeth chwarter fonitro ei berfformiad ar ôl ei gwblhau, ac ni wnaethant fesur unrhyw enillion disgwylidig. Ni wnaeth un rhan o bump o'r cwmnïau osod amserlen benodol ar gyfer pryd y byddai'r enillion disgwylidig yn cael eu gwireddu.

Nid yw'r canfyddiadau hyn yn unigryw i Gymru ond maent yn berthnasol i gwmnïau ledled y DU. Fodd bynnag, mae ychydig o dan hanner cwmnïau Cymreig wedi datblygu achos busnes ar gyfer eu buddsoddiadau strategol arwyddocaol arfaethedig, tra bod mwyafrif y cwmnïau yng ngweddill y DU wedi gwneud hynny. Roedd rhai gwahaniaethau o tua 10 i 15% mewn cynllunio buddsoddi (e.e., llai o gwmnïau Cymreig yn gwerthuso eu buddsoddiadau arfaethedig) yn agosáu at arwyddocâd ystadegol, rhywbeth y gellid ei ganfod gyda sampl fwy o gwmnïau Cymreig.

³⁴ Wilkes 2022

³⁵ Karmakar et al. 2022

³⁶ Klemick et al., 2019, Jones et al., 2021, Knuutila & Vuorio, 2023

Ni wnaeth diffyg strategaethau ffurfiol atal cwmnïau rhag gwneud buddsoddiadau sylweddol, ond gallai arwain at gam ddyrannu neu danfuddsoddi i rai cwmnïau, gan leihau manteision cynhyrchiant y buddsoddiad.

Sut mae cwmnïau Cymreig yn ariannu buddsoddiad?

Er bod cwmnïau mwy o faint yng Nghymru yn fwy tebygol o wneud buddsoddiadau costus, gwnaeth nifer nodedig o gwmnïau bach fuddsoddiadau sylweddol hefyd. Rhwng 2019 a 2024, dyrannodd cwmnïau Cymreig 16% o'u trosiant i asedau diriaethol ac 8% i asedau anniriaethol, yn debyg i ranbarthau eraill y DU. Roedd cwmnïau'n dibynnu'n bennaf ar gronfeydd mewnol i ariannu'r buddsoddiadau hyn. Ar ben hynny, roedd costau ac adnoddau eraill yn ffactorau hanfodol wrth asesu a chymeradwyo buddsoddiadau arfaethedig, gan dynnu sylw at bwysigrwydd cyllid digonol.³⁷

Pam mae cwmnïau Cymreig yn buddsoddi?

Wrth archwilio cymhellion busnes dros fuddsoddi fe ddaeth tri chanfyddiad allweddol i'r amlwg. Yn gyntaf, pwysleisiodd cwmnïau wahanol ddibenion, fe wnaethant ragweld enillion lluosog, ac ystyriasant sawl ffactor yn eu buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol. Yn ail, mae amcanion busnes craidd, gan gynnwys arloesedd cynnyrch (nwyddau neu wasanaethau), cynhyrchiant, effeithlonrwydd ac elw, fel arfer yn dominyddu rhesymeg cwmnïau dros fuddsoddi. Yn y cyfamser, roedd cynaliadwyedd amgylcheddol a lleihau costau yn cael eu crybwyll yn llai aml. Yn drydydd, nododd y gyfran fwyaf o gwmnïau Cymreig arloesedd cynnyrch (mewn nwyddau neu wasanaethau) fel eu prif bwrpas buddsoddi.

Nodwyd y prif bwrpas hwn gan tua thraean o gwmnïau, ac yn yr un modd, crybwyllwyd yr enillion disgwyledig pwysicaf o'u buddsoddiadau

strategol arwyddocaol gan lai na chwarter o gwmnïau. Felly, mae amrywioldeb yn yr hyn y mae cwmnïau'n ei ystyried yn agweddau pwysicaf ar fuddsoddi. Efallai y dangosir hyn orau gan y ffaith mai gwella cynhyrchiant busnes yw'r rheswm a ddyfynnir amlaf dros fuddsoddi; fodd bynnag, mae'n bedwerydd fel y rheswm pwysicaf dros fuddsoddi. Gall tynnu sylw at y manteision a'r rhesymau lluosog dros fuddsoddi mewn busnes fod yn fwy effeithiol wrth hyrwyddo buddsoddiad na chanolbwyntio ar un neu ddau faes allweddol.

Yn ddiddorol, roedd y cymhellion dros fuddsoddi mewn asedau diriaethol ac anniriaethol fwy neu lai yn debyg, gyda dim ond ychydig o wahaniaethau. Er enghraifft, roedd cwmnïau Cymreig sy'n canolbwyntio'n bennaf ar fuddsoddiadau anniriaethol ddwywaith yn fwy tebygol o nodi effeithlonrwydd cynyddol prosesau busnes fel eu prif bwrpas dros fuddsoddi.

Dangosodd cwmnïau Cymreig gymhellion ac ystyriaethau buddsoddi gwahanol hefyd o'u cymharu â'u cymheiriaid yng ngweddill y DU. Er enghraifft, mewn buddsoddiadau diriaethol ac anniriaethol, roedd tua dwywaith cymaint o gwmnïau Cymreig yn blaenoriaethu arloesedd cynnyrch mewn nwyddau neu wasanaethau fel eu prif nod. Yng ngweddill y DU, y prif amcan oedd gwella elw a thwf cwmnïau.

Pan yr oedd yn ymwneud â'r buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol yn strategol, roedd cwmnïau Cymreig yn llai tebygol o ymgorffori enillion disgwyledig yn eu penderfyniadau cymeradwyo. Ar ben hynny, roedd rhai gwahaniaethau nodedig mewn cymhellion yn agosáu at arwyddocâd ystadegol, gan ddangos y gallai sampl Gymreig fwy archwilio'r cymhellion sy'n gwahaniaethu Cymru oddi wrth gweddill y DU yn fwy effeithiol. Oherwydd meintiau'r samplau, mae'n parhau i fod yn aneglur a ellir priodoli'r gwahaniaethau mewn cymhellion i amrywiadau mewn nodweddion busnes neu strategaethau buddsoddi eraill.

³⁷ Banc Lloegr 2022, Lai et al 2015, Fernandez de Guevara et al 2021

Pwy sy'n ymwneud â phenderfyniadau buddsoddi mewn cwmnïau Cymreig?

Mewn cwmnïau Cymreig, ar gyfartaledd, roedd tri o bobl yn rhan o wneud penderfyniadau buddsoddi busnes, sydd â chysylltiad cadarnhaol â maint y busnes, fel y disgwyliwyd. Nododd ychydig dros 40% o gwmnïau Cymreig fod ganddynt fenywod yn gwneud penderfyniadau buddsoddi, tra bod llai na 10% yn nodi bod ganddyn nhw wneuthurwyr penderfyniadau buddsoddi o grwpiau lleiafrifoedd ethnig.

Mae archwilio'r broses fuddsoddi yn taflu goleuni ar y rhanddeiliaid sy'n ymwneud â gwneud penderfyniadau buddsoddi busnes. Mae'r rhai sy'n cynnig buddsoddiadau sylweddol fel arfer yn dal swyddi uwch, fel cyfarwyddwyr a Phrif Swyddogion Gweithredol, ac mae ganddynt brofiad gwaith helaeth ynghyd â lefelau uchel o addysg. Mae hyn yn cyd-fynd â llenyddiaeth bresennol sy'n dangos bod arweinwyr busnes sydd â mwy o addysg a phrofiad yn fwy tueddol o wneud buddsoddiadau busnes.³⁸ Yn y rhan fwyaf o achosion, roedd yr unigolion allweddol a ddechreuodd y syniad buddsoddi yn parhau i fod yn rhan o'r broses fuddsoddi gyfan. Ar ben hynny, roedd tua chwarter o gwmnïau Cymreig yn ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol, fel ymgynghorwyr preifat a chwmnïau eraill, yn eu buddsoddiadau pwysicaf yn strategol.

Mae hyn yn dangos bod y prif actorion sy'n dylanwadu ar fuddsoddiad busnes yn parhau'n gyson drwy gydol y broses fuddsoddi. Fodd bynnag, yn dibynnu ar gam y broses ac i rai cwmnïau Cymreig, gall rhanddeiliaid eraill, yn enwedig y rhai y tu allan i'r cwmni, hefyd ddylanwadu.

A yw buddsoddiadau'n rhyngweithio mewn cwmnïau Cymreig?

Canfu arolwg "Penderfyniadau Buddsoddi Cynhyrchiol" dystiolaeth o rhyngweithio o'r fath ymhlith rhai cwmnïau Cymreig. Wrth gymeradwyo eu buddsoddiadau mwyaf arwyddocaol yn strategol, roedd bron i hanner y cwmnïau hyn yn ystyried bod effeithiau'r buddsoddiad arfaethedig ar fuddsoddiadau busnes eraill yn ategu ei gilydd i raddau helaeth. Adroddodd tua chwarter y cwmnïau fod eu boddhad uchel cyffredinol â'u buddsoddiadau wedi dylanwadu'n gadarnhaol ar fuddsoddiadau eraill. Dim ond 1.5% o gwmnïau a nododd fod eu boddhad wedi effeithio'n negyddol ar fuddsoddiadau eraill, gan danlinellu cysylltiad rhwng boddhad uchel â buddsoddiadau cyffredol a rhai dilynol. Mae hyn yn awgrymu y gallai helpu cwmnïau i wella eu prosesau buddsoddi a chynyddu'r buddion i'r eithaf annog buddsoddiadau yn y dyfodol.

Yn ddiddorol, pan ofynnwyd iddynt nodi eu buddsoddiad mwyaf arwyddocaol yn strategol, rhestrodd cwmnïau nifer o is-fathau o fuddsoddiadau yn bennaf, yn hytrach na dim ond un neu ddau fath a allai fod wedi bod yn ddisgwyldwy. Gall hyn ddangos synergeddau neu rhyngweithiadau rhwng mathau ac is-fathau o fuddsoddiadau o fewn y grŵp o fuddsoddiadau y mae cwmnïau'n eu hystyried fel y rhai mwyaf arwyddocaol yn strategol. Yn ogystal, mae hyn yn awgrymu na ddylid trin buddsoddiadau busnes penodol ar eu pen eu hunain wrth hyrwyddo buddsoddiad busnes cyffredinol. Wrth wneud un buddsoddiad neu un math o fuddsoddiad, efallai y bydd cwmnïau eisiau neu angen mynd ar drywydd buddsoddiadau eraill hefyd. Felly, dylai ymdrechion hyrwyddo buddsoddiadau ystyried anghenion neu rwystrau ychwanegol sy'n gysylltiedig â chyllido a gweithredu.

³⁸ Zhang & Islam, 2020, Moreno-Mondejar & Cuerva, 2020

³⁹ Kikonnikova et al. 2022, Teresa Costa-Campi et al. 2019, Carboni & Medda 2021

5.2 Goblygiadau polisi

Profodd y rhan fwyaf o agweddau ar wneud penderfyniadau buddsoddi mewn cwmnïau Cymreig yn debyg i'r rhai yng ngweddill y DU, gan awgrymu goblygiadau polisi eithaf tebyg. Er enghraifft, mae ychydig o dan hanner cwmnïau Cymreig yn mabwysiadu dulliau cynllunio buddsoddi ffurfiol, cyfran debyg i weddill y DU. Yn fwy cyffredinol, mae cynllunio a gwerthuso buddsoddi mewn cwmnïau Cymreig yn amlach yn anffurfiol, gyda llai o gwmnïau'n datblygu achosion busnes ar gyfer eu buddsoddiadau nag mewn mannau eraill. Mae hyn yn awgrymu gwerth mesurau i gefnogi cynllunio buddsoddi mewn cwmnïau Cymreig naill ai fel rhan o raglenni wedi'u targedu neu'n fwy cyffredinol fel rhan o fentrau datblygu busnes neu reoli ac arweinyddiaeth (e.e. Cymorth-i-dyfu). Er enghraifft, gall astudiaethau achos enghreifftiol o fuddsoddiadau wedi'u cynllunio'n dda neu ganllawiau 'sut i' wneud cynllunio buddsoddi yn fwy hygyrch i gwmnïau llai.

Mae cymhellion dros fuddsoddi yn aml yn gymhleth gyda nifer o amcanion sy'n anodd eu blaenoriaethu. Er enghraifft, gwella cynhyrchiant busnes yw'r rheswm a ddyfynnir amlaf dros fuddsoddi gan gwmnïau Cymreig. Fodd bynnag, dim ond yn bedwerydd y mae

fel y rheswm pwysicaf dros fuddsoddi. Gall cynllunio buddsoddi ddarparu strwythur ar gyfer gwerthuso'r amcanion hyn a'u halinio'n well â nodau busnes ehangach. Gall helpu cwmnïau i wella eu proses cynllunio buddsoddi hefyd helpu i nodi synergeddau posibl rhwng buddsoddiadau yn y dyfodol.

Mae gwneud penderfyniadau buddsoddi o fewn y rhan fwyaf o gwmnïau Cymreig yn dibynnu ar nifer fach o unigolion. Fodd bynnag, ac efallai yn peri syndod, tua chwarter o gwmnïau Cymreig a wnaeth ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol, fel ymgynghorwyr preifat a chwmnïau eraill, ynghylch eu buddsoddiadau pwysicaf. Mae hyn yn pwysleisio pwysigrwydd yr ecosystem fusnes ehangach wrth gefnogi penderfyniadau buddsoddi effeithiol, yn enwedig mewn cwmnïau llai, a gwerth cefnogaeth gynghori ochr yn ochr â chyllid ar gyfer buddsoddi. Mae hyn yn adlewyrchu symudiadau ehangach yn y dirwedd cymorth busnes sy'n cysylltu cyllid grant ar gyfer arloesi â chynghor a chefnogaeth strategol trwy wasanaeth twf busnes Innovate UK. I ddarparwyr cyllid mae hyn yn awgrymu gwerth cydlynu â'r rhai sy'n darparu cefnogaeth fusnes ehangach i alluogi cwmnïau i wneud y mwyaf o werth eu buddsoddiadau.

- Bank of England, "Mountains of debt and investment flows: what can we learn from SMEs' investment behaviour during and after the global financial crisis?", 13 May 2022
- Carboni, O. A., & Medda, G. (2021). Innovative activities and investment decision: evidence from European firms. *Journal of Technology Transfer*, 46(1), 172-196. doi:10.1007/s10961-019-09765-6
- Dhyne, E., Konings, J., Van den Bosch, J., & Vanormelingen, S. (2021). The Return on Information Technology: Who Benefits Most? *Information Systems Research*, 32(1), 194-211. doi:10.1287/isre.2020.0960
- ERC (2024), Productive investment decisions in Scottish firms, <https://www.scottish-enterprise.com/learning-zone/research-evaluation-and-insight/2025/productive-investment-decisions-in-scottish-firms>
- Fernandez de Guevara, J., Maudos, J., & Salvador, C. (2021). Effects of the degree of financial constraint and excessive indebtedness on firms' investment decisions. *Journal of International Money and Finance*, 110. doi:10.1016/j.jimonfin.2020.102288
- Golubova, E. (2024), What do we know about factors that affect business investment decisions? SOTA Review No 62, <https://www.enterpriseresearch.ac.uk/wp-content/uploads/2024/08/SOTA62-What-do-we-know-about-factors-that-affect-business-investment-decisions-Golubova-TPI-Cobranded-Copy.pdf>
- Henley, A. (2021). Wales' Productivity Challenge: Exploring the issues. The Productivity Institute, Productivity Insights Paper No. 007, December 2021
- Ikonnikova, S. A., Neyra, V. d. C., & Berdysheva, S. (2022). Investment choices and production dynamics: The role of price expectations, financial deficit, and production constraints. *Journal of Economics and Business*, 120, doi:10.1016/j.jeconbus.2022.106067
- Jones, O. W., Gold, J., & Devins, D. (2021). SME productivity stakeholders: getting in the right orbit. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 70(2), 233-255. doi:10.1108/ijppm-06-2019-0274
- Karmakar, S., Melolinna, M., Schnattinger, P., "What is productive investment? Insights from firm-level data for the United Kingdom", Staff Working Paper No. 992, bank of England 2022
- Klemick, H., Kopits, E., & Wolverton, A. (2019). How do data centers make energy efficiency investment decisions? Qualitative evidence from focus groups and interviews. *Energy Efficiency*, 12(5), 1359-1377. doi:10.1007/s12053-019-09782-2
- Knuutila, M., & Vuorio, A. (2023). Temporal-orientation in organizational decision-making: Factors affecting willingness to execute energy efficiency investments in business premises. *Energy*, 271. doi:10.1016/j.energy.2023.127076
- Lai, Y.-L., Lin, F.-J., & Lin, Y.-H. (2015). Factors affecting firm's R&D investment decisions. *Journal of Business Research*, 68(4), 840-844. doi:10.1016/j.jbusres.2014.11.038
- McCann, P., and Vorley, T., 2020, "Introduction to productivity perspectives" in P. McCann, and T. Vorley, eds. *Productivity perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 1-17
- Moreno-Mondejar, L., & Cuerva, M. C. (2020). Fostering investment in resource efficiency actions: the case of European SMEs. *Energy Efficiency*, 13(7), 1329-1351. doi:10.1007/s12053-020-09888-y
- Price, J. (2023), Welsh Government. Chief Economist's Report and Fiscal Prospects.
- Price Waterhouse Coopers (PwC), UK Productivity Tracker, 1971 – 2022, <https://www.pwc.co.uk/industries/insights/productivity-tracker/uk-tracker.html>

- Price Waterhouse Coopers (PwC), UK Productivity Tracker: Spotlight on the regions <https://www.pwc.co.uk/industries/insights/productivity-tracker/regional.html>
- Teresa Costa-Campi, M., Duch-Brown, N., & Garcia-Quevedo, J. (2019). Innovation strategies of energy firms. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(5), 1073-1085. doi:10.1002/csr.1787
- UK Government, "Business Productivity review", November 2019
- Wilkes G., Institute for Government, "Business investment. Not just one big problem", August 2022
- Zhang, J., & Islam, M. S. (2020). The Heterogeneous Impacts of R&D on Innovation in Services Sector: A Firm-Level Study of Developing ASEAN. *Sustainability*, 12(4). doi:10.3390/su12041643

Dirnad Economi Cymru Economic Intelligence Wales

bancdatblygu.cymru
developmentbank.wales

Banc Datblygu Cymru ccc (Development Bank of Wales Plc) yw cwmni daliannol Grŵp sy'n masnachu fel Banc Datblygu Cymru. Mae'r Grŵp yn cynnwys nifer o is-gwmnïau sydd wedi'u cofrestru ag enwau gan gynnwys y blaenlythrennau BDC / DBW. Mae Banc Datblygu Cymru ccc yn gwmni cyllid datblygu sy'n eiddo'n gyfan gwbl i Weinidogion Cymru ac nid yw wedi'i awdurdodi na'i rheoleiddio gan yr Awdurdod Rheoleiddio Darbodus (ARhD) na'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol (AYA). Mae gan Banc Datblygu Cymru (Development Bank of Wales Plc) dri is-gwmni sydd wedi'u hawdurdodi a'u rheoleiddio gan yr AYA. Sylwch nad yw Banc Datblygu Cymru ccc nac unrhyw un o'i is-gwmnïau yn sefydliadau bancio nac yn gweithredu felly. Mae hyn yn golygu na all unrhyw un o endidau'r grŵp dderbyn blaendaliadau gan y cyhoedd. Mae siart strwythur cyfreithiol cyflawn ar gyfer Banc Datblygu Cymru ccc ar gael yn bancdatblygu.cymru